

Nr 160.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag angående ändring i vissa delar av lagen den 9 december 1910 (nr 141, sid. 27) om reglering av prästerskapets avlöning samt om tillägg till samma lag m. m.; given Stockholms slott den 23 februari 1934.

Under åberopande av bilagda, i statsrådet förda protokoll vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen

dels att antaga härvid fogade förslag till

1) lag angående ändring i vissa delar av lagen den 9 december 1910 (nr 141, sid. 27) om reglering av prästerskapets avlöning samt om tillägg till samma lag,

2) lag med ändrade bestämmelser för ikraftträdandet av lagen den 21 november 1925 (nr 449) om resanslag åt vissa präster i nyreglerade pastorat,

3) lag om ändrad lydelse av 3 § 1 mom. lagen den 13 december 1929 (nr 382) om provisorisk tilläggslön åt kyrkoherdar och komministrar i nyreglerade pastorat m. m.,

4) lag om ändring i vissa delar av lagen den 9 december 1910 (nr 141, sid. 35) om emeritilöner för präster,

5) lag om dyrtidstillägg åt präster,

6) lag om ändrad lydelse av 3 och 6 §§ lagen den 30 augusti 1932 (nr 404) om kyrkofond samt om tillägg till samma lag samt

7) lag, innefattande tillägg till ecklesiastik boställsordning den 30 augusti 1932 (nr 400),

dels ock att minska det *ordinarie* förslagsanslaget till ersättning för prästerskapets tionde,

nu	kronor 4,634,750,
med	» 1,549,492
till	» 3,085,258.

Under Hans Maj:ts,

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Arthur Engberg.

Förslag

till

Lag

**angående ändring i vissa delar av lagen den 9 december 1910 (nr 141, sid. 27)
om reglering av prästerskapets avlöning samt om tillägg till samma lag.**

Häri genom förordnas, att 2, 11¹ och 15 §§ lagen den 9 december 1910 om reglering av prästerskapets avlöning skola — 2 och 11 §§ i nedan angivna delar — erhålla följande ändrade lydelse samt att till samma lag skall fogas tillägg, som nedan följer:

2 §.

Efter det — — — — — vara anställd.

Sålunda fastställd lönerreglering skall tillämpas under tjugo år, räknade från det, då förut fastställd lönerreglering upphör att gälla.

Är tillämpning — — — — — beställning kvarstår.

11 §.

1. Lön till kyrkoherde och komminister skall medelst prästerskapet i pastoratet anslagna avlöningstillgångar ävensom församlingsavgifter, på sätt i 19 § sägs, av pastoratet gäldas och av vederbörande kyrkoråd månadsvis i efterskott utbetalas efter avdrag av tjänstinnehavaren åliggande avgifter till prästerskapets änke- och pupillkassa. Om redovisning till kassan av sistnämnda avgifter förordnar Konungen.

2. Fri bostad — — — — — prövas skäligt.

3. Ersättning för — — — — — kronor årligen.

4. Det åligger — — — — — 1 mom. sägs.

15 §.

Beträffande utbetalningen av extraordinarie präst tillkommande arvoden och annan ersättning gäller, förutom vad i denna eller annan lag därom särskilt stadgas, vad Konungen förordnar.

Giltighetstiden för lönerreglering, som med stöd av bestämmelserna i lagen om reglering av prästerskapets avlöning skall tillämpas till och med den 30 april 1936 eller samma dag något därefter följande år, utsträcker till

¹ Senaste lydelse 1926: 525 och 1932: 405.

kalenderårets utgång; dock att vad sålunda stadgats ej skall avse jämlikt 2 § tredje stycket eller 24 § nämnda lag fastställd särskild löne reglering för det fall, att Konungen redan härförinnan slutligt förordnat om dess upphörande å viss av genomförd ändring i den kyrkliga organisationen beroende dag samt löne regleringen på grund av sådant förordnande upphör att gälla före det tjugo år tilländagått från dess ikraftträdande.

Denna lag träder i kraft i avseende å ändringarna i 11 och 15 §§ den 1 januari 1936 samt i övrigt dagen efter den, då lagen, enligt därå meddelad uppgift, från trycket utkommit i svensk författningssamling. I 11 § 1 mom. avsedd lön, som enligt bestämmelse i samma lagrum — sådant detta lyder innan ändringarna däri enligt denna lag trätt i kraft — skolat efter den 31 oktober 1935 utbetalas för ett kvartal, omfattande tiden den 1 november 1935—31 januari 1936, skall i stället utgå endast för tiden den 1 november—31 december 1935 och utbetalas före december månads utgång. Vad här sagts skall gälla jämväl i avseende å andra för tiden närmast efter den 31 oktober 1935 utgående prästerliga avlöningsmedel, vilka enligt givna föreskrifter eljest skolat utbetalas på sätt och i den ordning 11 § 1 mom. lagen om reglering av prästerskapets avlöning stadgar.

Förslag

till

Lag

med ändrade bestämmelser för ikraftträdandet av lagen den 21 november 1925 (nr 449) om resanslag åt vissa präster i nyreglerade pastorat.

Med upphävande av vad i bestämmelserna om ikraftträdande av lagen den 21 november 1925 om resanslag åt vissa präster i nyreglerade pastorat stagdas beträffande präst, som i 1 § 2 mom. samma lag omförmäles, förordnas som följer:

Omförmälda lag, som för vissa präster redan äger tillämpning, skall — beträffande varje i 1 § 2 mom. i lagen avsedd präst, till vilkens förmån förbehåll om tjänstbarhet enligt 13 § förordningen den 15 september 1911 angående utarrendering av prästerskapets löneboställen finnes gjort, — träda i kraft från och med månaden näst efter den, då arrendekontrakt, som innefattar sådant förbehåll, upphört att gälla; Konungen obetaget att i avseende å sådan präst förordna, att lagen skall träda i tillämpning från och med månaden näst efter förordnandet, därest pastoratet sådant medgiver och Konungen prövar särskilda skäl därtill föreligga.

Denna lag träder i kraft den 1 maj 1935.

Förslag

till

Lag

om ändrad lydelse av 3 § 1 mom. lagen den 13 december 1929 (nr 382) om provisorisk tilläggslönen åt kyrkoherdar och komministrar i nyreglerade pastorat m. m.

Härigenom förordnas, att bestämmelsen i 3 § 1 mom. andra stycket lagen den 13 december 1929 om provisorisk tilläggslönen åt kyrkoherdar och komministrar i nyreglerade pastorat m. m., vilket moment i vissa delar ändrats genom lag den 30 augusti 1932 (nr 410), skall upphöra att gälla.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1936.

Förslag

till

Lag

**om ändring i vissa delar av lagen den 9 december 1910 (nr 141, sid. 35)
om emeritilöner för präster.**

Härigenom förordnas, att 5¹ och 6 §§ lagen den 9 december 1910 om emeritilöner för präster skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives:

5 §.

Konungen utser, efter anmälan av domkapitlet, innehavare av emeritilön.

6 §.

Ordinarie präst, åt vilken emeritilön tilldelats, skall med utgången av mars månad efter det ett år förflutit, sedan beslutet därom meddelades, frånträda sin tjänstebefattning och är omedelbart därefter berättigad att åtnjuta emeritilönen.

Extraordinarie präst äger åtnjuta emeritilön från och med den 1 april näst efter det beslutet att tilldela honom dylik lön meddelades.

Emeritilön skall utbetalas månadsvis i efterskott och utgår intill slutet av den månad, varunder innehavaren avlidit. Efterlämnar han — — — —
— — — skolat åtnjutas.

Denna lag träder i kraft i avseende å ändringen i 6 § tredje stycket den 1 januari 1936 samt i övrigt den 1 januari 1935; dock att anmälan, som ankommer å vederbörande domkapitel och Stockholms stads konsistorium jämlikt 5 § i dess hittillsvarande lydelse skall under år 1934 göras före november månads utgång. Emeritilön, som jämlikt 6 § tredje stycket — enligt denna bestämmelses hittillsvarande lydelse — skolat efter den 31 oktober 1935 utbetalas för ett kvartal, omfattande tiden den 1 november 1935—31 januari 1936, skall i stället utgå endast för tiden den 1 november—31 december 1935 och utbetalas den sista dagen i december månad.

¹ Senaste lydelse 1929: 385.

Förslag

till

Lag**om dyrtidstillägg åt präster.**

Häri genom förordnas, som följer:

Där i enlighet med av Konungen och riksdagen beslutade grunder dyrtidstillägg eller annan därmed jämförlig förmån utgår till befattningshavare i statens tjänst, må enligt grunder, som i samma ordning beslutas, och jämlikt de närmare bestämmelser, som av Konungen utfärdas, dyrtidstillägg utgå ur kyrkofonden till präster, som åtnjuta lön eller arvode enligt lagen om reglering av prästerskapets avlöning.

Efter bestämmande i nu nämnd ordning må ock dyrtidstillägg ur kyrkofonden utgå till innehavare av prästerlig emeritilön; skolande i fråga om sådant tillägg de grunder, som äro eller varda fastställda för dyrtidstillägg eller annan dylik förmån åt f. d. befattningshavare i statens tjänst, äga motsvarande tillämpning.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1935. Med ikraftträdandet av denna lag upphävas lagarna den 30 augusti 1918 (nr 724) angående krigstidsunderstöd åt präster i nyreglerade pastorat samt åt vissa extra ordinarie präster och innehavare av prästerliga emeritilöner samt den 19 november 1920 (nr 844) angående dyrtidstillägg åt kontraktsprostar; dock att i fråga om dyrtidstillägg, som jämlikt förordnande på grund av bestämmelserna i de sålunda upphävida lagarna utgår under tiden närmast före denna lags ikraftträdande, skall intill den 1 maj 1935 gälla vad därom förordnats.

Förslag

till

Lag**om ändrad lydelse av 3 och 6 §§ lagen den 30 augusti 1932 (nr 404) om kyrkofond samt om tillägg till samma lag.**

Häri genom förordnas, att 3 och 6 §§ lagen den 30 augusti 1932 om kyrkofond skola i nedan angivna delar erhålla följande ändrade lydelse samt att till samma lag skall fogas tillägg, som nedan följer:

3 §.

Från statsverket skall för varje år till kyrkofonden utgå

1) ersättning med 4,627,887 kronor för prästerskapets till statsverket in-
dragna tionde m. m. samt

2) ersättning med tillhoppa 301,250 kronor för vissa tidigare av prästerskapet
åtnjutna statsanslag,

skolande dessa ersättningar inom januari månad för året inbetalas till
fonden.

Ytterligare skola till kyrkofonden ingå:

3) — — — — —

6 §.

Av kyrkofonden skola utgöras:

1) — — — — —

3) dyrtidstillägg, som enligt beslut i den ordning särskilt är stadgat till-
erkännas präster, vilka avses i lagen om reglering av prästerskapets avlö-
ning, samt innehavare av prästerliga emeritlöner;

4) — — — — —

I. För tiden närmast efter den 30 april 1935 skola i 5 § lagen om kyrkofond avsedd del av allmänna kyrkoavgiftens grundbelopp, i 7 § samma lag angivet öretal och jämlikt sistberörda lagrum erforderligt tillskott av kyrkofonden bestämmas allenast för tiden intill 1935 års utgång. Vid bestämmande av tillskott för angivna tid skola av pastorats prästlönekostnader samt av löneboställes normalavkastning och av fondräntor medräknas endast två tredjedelar av belopp för helt år.

II. Uppskattning av löneboställes årliga normalavkastning, som fastställts för tid till och med den 30 april 1936 eller samma dag något därpå följande år, skall upphöra att gälla med utgången av det närmast föregående kalenderåret.

Där giltighetstiden för uppskattning av löneboställes årliga normalavkastning begränsats på sätt här stadgats, skall vid förnyad uppskattning för tiden närmast därefter av sådant löneboställes årliga normalavkastning iakttagas, att i det värde, som därvid skall uppskattas, å ena sidan icke medräknas intäkter och rotvärde, som legat till grund för den föregående uppskattningen, och ej heller utgifter och rotvärde, som därvid avdragits, men å andra sidan inräknas ett belopp, motsvarande en tredjedel av det för lönebostället senast fastställda normalavkastningsvärdet.

Sådan förnyad uppskattning må för löneboställe, där skog ej finnes, avse tid, omfattande mindre antal kalenderår än tio.

Denna lag träder i kraft i avseende å ändringarna i 3 § den 1 maj 1935 samt i övrigt dagen efter den, då lagen, enligt därå meddelad uppgift, från trycket utkommit i svensk författningssamling. Med ikraftträdandet av ändringarna i 3 § lagen om kyrkofond upphör att gälla lagen den 9 december 1910 (nr 141, sid. 25) om indragning till statsverket och avskrivning av prästerskapets tionde samt om ersättning därför, dock att för den fortsatta avskrivningen av till statsverket enligt sistnämnda lag indragna avgifter samt debitering, uppbörd och redovisning av icke avskrivna sådana avgifter stadgandena i 5 och 6 §§ samma lag skola även därefter äga tillämpning, där icke annat av Konungen och riksdagen framdeles beslutes.

Med denna lags ikraftträdande i avseende å ändringarna i 3 § lagen om kyrkofond skall vidare iakttagas:

A. Under 1) i nämnda lagrum omförmäld ersättning, som jämlikt föreskrift i 4 § lagen om indragning till statsverket och avskrivning av prästerskapets tionde samt om ersättning därför skolat från statsverket till kyrkofonden inlevereras närmast efter den 30 april 1935, skall utgå med 3,085,258 kronor samt avse tiden intill 1935 års utgång. Detta belopp skall inbetalas till kyrkofonden under maj månad år 1935.

B. Under 2) i 3 § lagen om kyrkofond angiven ersättning å tillhopa 301,250 kronor skall för tiden den 1 maj 1934—30 april 1935 oförändrat utgå med sagda belopp men skall från statsverket inlevereras till kyrkofonden före den 1 maj 1935. Därefter närmast förfallande sådan ersättning skall utgå för tiden den 1 maj—31 december 1935 med tillhopa 200,833 kronor 33 öre och från statsverket inbetalas till kyrkofonden under juli månad år 1935.

Förslag

till

Lag

innefattande tillägg till ecklesiastik boställsordning den 30 augusti 1932 (nr 400).

Härigenom förordnas, att till ecklesiastik boställsordning den 30 augusti 1932 skall fogas ett tillägg av följande lydelse:

Skogshushållningsplan, som fastställts för tid till och med den 30 april 1936 eller samma dag något därpå följande år, skall upphöra att gälla med utgången av det närmast föregående kalenderåret.

Denna lag träder i kraft dagen efter den, då lagen, enligt därå meddelad uppgift, från trycket utkommit i svensk författningssamling.

Utdrag av protokollet över ecklesiastikärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 23 februari 1934.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena SANDLER, statsråden SCHLYTER, WIGFORSS, MÖLLER, LEVINSON, LEO, ENGBERG, EKMAN, SKÖLD.

Efter gemensam beredning med chefen för finansdepartementet anför chefen för ecklesiastikdepartementet, statsrådet Engberg:

Beträffande löneförhållandena för präster tjänstgörande i territoriella församlingar — såväl ordinarie präster som extra ordinarie (adjunkter) — gäller alltjämt i första hand lagen den 9 december 1910 (nr 141, sid. 27) om reglering av prästerskapets avlöning. Lönesystemet i denna lag, redan i och för sig av stor omständlighet, har genom talrika tid efter annan skedda påbyggnader ytterligare komplicerats. Till den nämnda grundläggande författningsurkunden, successivt ändrad i ett flertal av sina lagrum, anknyta sig för närvarande dels nio andra, under medverkan av riksdag och kyrkomöte tillkomna lagar, dels ett tjugotal i administrativ ordning utfärdade särskilda författningar. Det prästerliga avlöningsväsendet utgör sålunda, även om man bortser från den därmed i samband stående ecklesiastika boställslagstiftningen och författningsregleringen beträffande finansieringen av prästlönerna, ett svåröverskådligt rättsområde.

1910 års prästerliga avlöningssystem bygger på individuell löner reglering för varje tjänst, avsedd att gälla för en tid av i regel tjugo ecklesiastikår. Därigenom att de på den därförut gällande lagstiftningen grundade, för femtio år fastställda löner regleringarna för prästerskapet i de särskilda pastoraten utlöpt först successivt under åren från och med år 1914, har en i huvudsak motsvarande förskjutning kommit att inträda i perioderna för de löner regleringar, som första gången faststälts på grundval av 1910 års lag.

Tillfälliga omständigheter hava härvid verkat därhän, att den 1 maj 1934 blivit en betydelsefull gränstermin och detta i dubbelt hänseende. Den 30 april nämnda år tilländagår sålunda giltighetstiden för den numera enda återstående, å 1862 års förordning grundade löner regleringen (för kyrkoherdetjänsten i Tanums och Lurs församlingars pastorat av Göteborgs stift). Ny löner reglering för prästerskapet i detta pastorat har fastställts genom Kungl. Maj:ts resolution den 14 juli 1933. Från och med den 1 maj 1934 äro

följaktligen alla landets under prästlönerregleringslagen hänförliga pastorat »nyreglerade» i den mening man hittills inlagt i detta ord. Den 30 april 1934 utlöper emellertid också den första årsserien av de 20-åriga »nya» lönerregleringar, som fastställts på grundval av 1910 års prästlönelag. Antalet pastorat i denna serie utgör 9 stycken. Under de närmaste åren där- efter tilländagå ytterligare, år 1935 31 och år 1936 103 sådana löneregle- ringar.

Den 31 december 1929 framlades av särskilda, på grund av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 22 april 1927 tillkallade sakkunniga — de s. k. 1927 års prästlönerregleringssakkunniga — ett betänkande om, bland annat, nya grunder för lagstiftningen om prästerskapets avlöning. Betänkandet, som byggde på erfarenheterna från det dåmera sedan femton år pågående arbetet med den första nyregleringen av landets pastorat, upptog riktlinjer för en till genomgripande förenkling syftande omläggning av lönerregleringsför- farandet. I betänkandet gavs uttryck åt angelägenheten av att en upprepad tillämpning av 1910 års prästlönelag å den förnyade lönerreglering för lan- dets församlingspräster, som förestod efter utgången av de då löpande löne- regleringsperioderna, om möjligt måtte undvikas.

Sedan efter Kungl. Maj:ts bemyndigande den 23 januari 1931 åt särskilda utredningsmän samt därefter åt särskilda sakkunniga (1931 års prästlöne- regleringssakkunniga) uppdragits att inom ecklesiastikdepartementet fortsätta beredningen av frågan rörande grunderna för lagstiftningen om prästerska- pets avlöning samt dispositionen och förvaltningen av prästlönejorden, av- lämnades av sistberörda sakkunniga den 15 oktober 1931 ett betänkande (St. off. utr. 1931:25) innefattande förslag till, bland annat, prästlönelag. I lagförslaget hade sammanförts såväl bestämmelser, vilka rörde präster- skapets löneförmåner (prästlönerreglering) som ock stadganden berörande finansieringen av prästlönerna samt förvaltningen av prästlönejorden. För- slaget, såvitt det avsåg lönerregleringen, byggde i allt väsentligt på ett bibe- hållande av huvudgrunderna i 1910 års lag.

Vid anmälan inför Kungl. Maj:t den 5 februari 1932 av de å Kungl. Maj:ts prövning beroende förslagen till ändrad lagstiftning på hithörande område i dess helhet uttalade min företrädare i statsrådsämbetet, hurusom — av skäl som icke behövde närmare utvecklas — tidpunkten för dryftande av lönerregleringsfrågor av större omfattning icke vore för handen. Han ansåg sig därför icke böra för det dåvarande framlägga något förslag om ny präst- lönerreglering.

I anslutning till den sålunda uttalade meningen begränsades i allt väsent- ligt de förslag till nyordning på förevarande förvaltningsområde, som före- lades riksdagen i proposition den 11 mars 1932 (nr 187), till bestämmelser om finansieringen av prästlönekostnaderna samt om boställsväsendet.

Efter riksdagens och kyrkomötets behandling av berörda förslag utfärda- des den 30 augusti 1932, bland andra författningar, ecklesiastik boställs-

ordning, lag om kyrkofond samt lag angående ändring i vissa delar av prästlönerregleringslagen. Bestämmelserna i sistnämnda lag innebära i stort sett allenast ändringar, avseende prästlönernas finansiering.

De särskilda problem, som den prästerliga lönelagstiftningen uppställer, hänföra sig dels till själva den materiella löneavvägningen dels till det tekniska förfarandet vid de individuella lönebeloppens fastställande. I sistnämnda hänseende har en stark kritik framförts mot det gällande prästlönesystemet, framför allt mot omständligheten och olämporna i övrigt i detta förfarande. Systemets säregna beskaffenhet för emellertid med sig, att en allmän reform av dess tekniska struktur svårligen låter sig genomföra utan större eller mindre förskjutningar, åtminstone nominellt, i själva lönebeloppen för de särskilda tjänsterna eller grupper av dem. Då med hänsyn till det inre samband, som sålunda föreligger mellan prästlönerregleringens materiella och tekniska delar, en verksam reform på detta författningsområde väl alltid måste komma att framstå såsom »en lönerregleringsfråga av större omfattning», lär man i närvarande läge hava att utgå ifrån att en allmän revision av 1910 års prästlönelag tillsvicare icke, i allt fall icke under de närmaste åren, kommer att föras fram till en lösning.

De hittills framförda reformkraven på prästlönerregleringsområdet beröra dock även en del mera periferiskt liggande frågor, som utan olägenhet böra kunna lösas även på den bestående lagstiftningens grund. En sådan fråga är *avvecklingen av den sedan gammalt tillämpade ecklesiastikårsindelningen*.

Sedan en ingående utredning i detta avseende verkställts inom ecklesiastikdepartementet av 1933 års ecklesiastika boställsberedning, vill jag här upptaga nämnda spörsmål till närmare behandling.

Jag torde härvid till en början beträffande *ecklesiastikårets uppkomst* få erinra om följande data.

Ecklesiastikåret omfattar tiden den 1 maj—30 april. Av ålder har denna tid utgjort löneår för präst. Redan under medeltiden voro bestämda terminer stadgade för uppbörden av prästerskapets lönerättigheter. Härvid intog påskhögtiden, som i regel inföll under april månad, en framträdande plats. Bland de mest betydande uppbördstitlarna voro offer samt påskmat och påskpenningar, som skulle utgöras vid påsken. Beträffande den största utskylden, tionden, stadgades såväl i Västgöta- och Upplandslagarna som i flera kyrkliga statuter, att den som ej vid påsken guldit sin tionde skulle utestängas från nattvarden på påskdagen.

Sedan reformationen genomförts, gjorde sig behovet av enhetliga avräkningsterminer över hela riket för fördelning av inkomster och utgifter mellan av- och tillträdande präster gällande. Nära till hands låg då att göra påsken till huvudtermin. En olägenhet mötte dock härvid. Påskhögtiden inföll olika år vid olika datum, varför en viss ojämnhet uppkom, om icke vid avräkningen beträffande inkomster och utgifter så dock i fråga om brukningen av boställena. Den för riket gemensamma huvudterminen kunde med hänsyn till uppbörds- och räkenskapsterminer ej gärna förläggas före

påskan utan efter denna högtid. Då påskan stundom inföll under senare delen av april, blev början av nästa kalendermånad, den 1 maj, en naturlig gräns. Det nya ecklesiastika riksårets början sattes ock till detta datum genom en till år 1559 hänförd »Ordning, huru den årliga uppbörden, som landsprästerna tillkommer av deras gäld, bytas må emellan honom eller hans arvingar, som något gäld släpper eller dör och honom som därvid igen taga skall». Året delades emellertid i fyra kvartal och »sammalunda all årsens uppbörd». Där tjänst blev ledig genom prästens död under något av dessa kvartal, skulle prästänkan eller arvingarna hava rätt att kvarsitte vid gället till kvartalets utgång och likvid skulle äga rum med tillträdaren så att både inkomster av tjänsten och utlagor delades i proportion till innehavet.

I 1571 års kyrkoordning återgå 1559 års bestämmelser i huvudsak oförändrade.

Under 1600-talet synes i praxis regeln om den 1 maj såsom fardag hava helt slagit igenom ej blott i avseende å boställen utan ock i fråga om andra förmåner. I adelns år 1685 avgivna förslag till kyrkoordning (art. XXIII) heter det nämligen i § 1, som i kanten är försedd med anteckningen »onödig §»: »Dör någon prästman för Philippi Jacobi om året, då njute hans änka och barn eller andra arvingar prästegället och dess inkomster till följande år Philippi Jacobi såsom på tjänst, och hava ej rätt att fordra nådår. Dör en prästman efter Philippi Jacobi, så räknas tiden efter dödsfallet intill ovanbem:te termin följande år såsom på tjänst, och i fall han haver lämnat änka och omyndiga så ock oförsörjde barn efter sig, då vele Vi i nåder förunna dem ett nådår räknandes ifrån Philippi Jacobi, då tjänsteåret lyktas, intill samma termin på nästföljande år».

Då några bestämmelser rörande prästerskapets löneförhållanden ej inflöto i den 1686 utfärdade kyrkolagen samt de äldre reglerna beträffande ecklesiastikår och fardag icke upphävdes, kvarstodo dessa i gällande kraft. I ett Kungl. Maj:ts brev den 28 januari 1697 till konsistoriet i Göteborg förklarades att, där präst avlidit den 1 maj »och intet dagen före», så borde änkan åtnjuta hela det inträdda ecklesiastikåret (till och med nästkommande den 30 april) såsom tjänstår och det andra därefter som nådår. I brevet omnämnes, hurusom konsistoriet efter gammal praxis, »när mannen är bleven död något efter den förste maj, låtit änkorne åtnjuta resten av året såsom förtjänstår».

Jag övergår härefter till att redogöra för det *närvarande rättsläget* i här berörda hänseende, och vill jag då först erinra om *de lagbestämmelser, enligt vilka ecklesiastikårsberäkning alltjämt förekommer*.

Utgifterna för prästerskapets avlöning finansieras enligt gällande lagstiftning förutom med avkastningen av prästboställena dels medelst församlingsavgifter och allmän kyrkoavgift dels medelst tillskott från kyrkofonden. Till kyrkofonden ingå årligen anslag av statsmedel till ett belopp av inemot 5 miljoner kronor.

Församlingsavgifter och allmän kyrkoavgift uttagas inom pastoraten på kommunalbeskattningsens grund. De erforderliga skattebeloppen upptagas i pastoratens stater, vilka, i likhet med vad fallet är med primärkommuner, upprättas för kalenderår. Riksstaten upprättas, efter budgetomläggningen år 1923, för tiden den 1 juli—30 juni. För samma tidsperiod föras

statsverkets räkenskaper. I följd härav utgör det statliga budgetåret räkenskapsår jämväl för kyrkofonden.

Ecklesiastikårsindelningen skär följaktligen både det kommunala och det statliga budgetåret.

I avseende å *prästernas löneförhållanden* har ecklesiastikåret intill senare tid i första hand haft sin betydelse för av- och tillträdet av boställe samt för rätten att tillgodonjuta s. k. nådår.

Genom 1910 års löne- och boställslagstiftning förlorade ecklesiastikårsindelningen sin betydelse i avseende å fardag vid *löneboställena*, för vilkas upplåtande å arrende närmare bestämmelser meddelades i ecklesiastik arrendeförordning. Vad angår *prästgård* upptogs i 18 § av 1910 års ecklesiastika boställsordning stadgandet, att prästgård skulle avträdas samtidigt med övriga löneförmåner vid den tjänst, varmed prästgården vore förenad. Den 1 maj förblev sålunda i regel fardag såväl vid den prästerliga tjänsten som för av- och tillträde av prästgård.

Genom kungörelsen den 17 december 1926 (nr 524) angående ändrade bestämmelser i fråga om den stärbhus efter präst tillkommande förmånen av tjänst- och nådår har härefter förordnats, dels att tjänstårsrätten skall omfatta en tid av sex månader, räknat från och med månaden näst efter den, under vilken tjänstinnehavaren avlidit, dels ock att nådårsrätten skall upphöra. Kungörelsen trädde i kraft den 1 maj 1927. Därefter kan i de fall, där en prästerlig befattning blivit ledig genom dödsfall, av- och tillträde äga rum vid vilket månadsskifte som helst under året. Genom lagen den 4 mars 1927 (nr 32), som likaledes trätt i kraft den 1 maj 1927, vidtogs dessutom en ändring i 18 § i 1910 års boställsordning. Lagändringen innebar, att, därest löneförmåner på grund av tjänstinnehavarens dödsfall skulle frånträdas vid tjänstårets slut och vid tiden för frånträandet högst tre månader återstode till näst infallande fardag för tillträde och avträde av förhyrd lägenhet, stärbhusdelägarna skulle äga kvarsitta å prästgården till nämnda fardag, dock med skyldighet bland annat att upplåta erforderligt utrymme i prästgården åt vikarien å tjänsten eller den nye tjänstinnehavaren. Det sakliga innehållet i denna paragraf har — i paragrafen med samma nummer — upptagits i 1932 års boställsordning.

I fråga om förberörda kungörelse den 17 december 1926, varigenom den — dittills till ecklesiastikåret anknutna — nådårsrätten förklarats skola upphöra, är emellertid att märka, att i kungörelsen förbehåll gjorts för nådårsrätt förvärvad före den 1 maj 1927. Enligt särskild övergångsbestämmelse till kungörelsen skall sålunda lämnas oförkränt »den nådårsrätt, vilken tillkommer efterlevande efter tjänstinnehavare, som avlidit före den 1 maj 1927, eller som avlider vid tjänst, vilken han omedelbart före sagda dag innehade eller ock erhållit eller tillträtt på grund av före samma dag gjord ansökning, eller som före samma dag undfått emeritilön, eller som framdeles erhåller emeritilön vid befattning, vid vilken tjänst- och nådårsrätten, efter vad nu stadgats, kvarstått, därest emeritilön icke tilldelats tjänstinnehavaren.» Då den reglering av »tjänståret», som ägt rum i kungörelsen, gäller rätten till tjänstår jämväl efter präster, som avses i här återgivna övergångsstadgande, följer härav, att nådårsrätten även i dessa övergångsfall lösgjorts från ecklesiastikåret.

Den 1 maj såsom fardag vid prästerlig tjänst och vid avträdande av prästgård kvarstår emellertid för visst alltjämt lagstadgat fall. Jämlikt 6 § i lagen den 9 december 1910 (nr 141, sid. 35) om emeritilöner för präster är sålunda förordnat, att »ordinarie präst, åt vilken emeritilön tilldelats, skall från och med utgången av näst därpå följande ecklesiastikår frånträda sin tjänstbefattning och är omedelbart därefter berättigad att åtnjuta emeritilönen». Enligt föreskrift i andra stycket av samma lagrum skall vidare extra ordinarie präst äga åtnjuta emeritilön från och med början av ecklesiastikåret näst efter det, då dylik lön blivit honom tilldelad.

Då det gäller frågan om en restfri avveckling av ecklesiastikårsindelningen, har man dock i främsta rummet att uppmärksamma föreskrifterna i 2 § *prästlönerregleringslagen*. I detta lagrum stadgas:

»Efter det nödig utredning skett angående behovet av sådan ändring i den kyrkliga indelningen och organisationen, varom i 23 § sägs, fastställer Konungen, i enlighet med de i denna lag stadgade grunder, särskilt beträffande varje pastorat, avlöning för kyrkoherden samt för komminister, där sådan skall vara anställd.

Sålunda fastställd lönerreglering skall tillämpas under tjugu ecklesiastikår, räknade från det, då förut fastställd lönerreglering upphör att gälla.

Är tillämpning av meddelat beslut om indragning eller inrättande av prästerlig tjänst beroende av tjänstinnehavares avgång, skall, där så erfordras, särskild lönerreglering fastställas för den tid tjänstinnehavaren vid sin beställning kvarstår.»

Den sålunda meddelade bestämmelsen om lönerreglerings fastställande för visst antal ecklesiastikår har väl i och för sig en övervägande formell innebörd. Ecklesiastikårsberäkningen för lönerregleringsperioderna medför dock den omedelbara och reella konsekvensen, att tillämpningen av ny lönerreglering — med ty åtföljande eventuella större eller mindre förskjutningar i lönebeloppen — kommer att vidtaga under ett löpande budgetår för vederbörande pastorat. Då Kungl. Maj:ts beslut i lönerregleringsärendena (lönerregleringsresolutionerna) hittills ofta icke hunnit meddelas förrän efter utgången av den för fastställande av pastoratens utgifts- och inkomststater gällande tiden (oktober—november), har, enligt vad boställsberedningen framhåller i sin ovannämnda utredning, en osäkerhet i utgifts- och inkomstberäkningen för övergångsåret blivit följden.

Av stadgandet i 2 § lönerregleringslagen om lönerreglerings fastställande för ecklesiastikår har tillika hämtats stöd för den undantagslöst följda praxis, att ikraftträdandet av förändrad pastoratsindelning (pastoratsdelning och pastoratssammanslagning) förklaras skola äga rum från och med den 1 maj. Ändring i kommunal och ecklesiastik indelning skall eljest — där ändringen berör den borgerliga eller den kyrkliga primärkommunens område — ske från och med början av kalenderår (jmf 12 och 37 §§ lagen den 13 juni 1919 om ordning och villkor för ändring i kommunal och ecklesiastik in-

delning). Den skiljaktiga terminsregleringen i nu berörda hänseende medför, påpekar boställsberedningen vidare, i förekommande fall påtagliga olägenheter.

Berörda stadgande i 2 § löneregleringslagen utgör emellertid därjämte grundvalen för ecklesiastikårsinstitutets tillämpning vid regleringen av åtskilliga sidoliggande rättsförhållanden inom prästlöneväsendet.

Lagen den 21 november 1925 (nr 449) om resanslag åt vissa präster i nyreglerade pastorat förutsätter ett successivt, av särskilda rättsförhållanden beroende ikraftträdande av lagens bestämmelser. De övergångsförhållanden, som här avses, torde komma att bestå åtminstone till 1940-talets början. Lagens ikraftträdande för här åsyftade fall äger rum från och med den 1 maj. Valet av denna termin synes uteslutande ha skett med hänsyn därtill, att vid tiden för lagens tillkomst ecklesiastikårsindelningen allmänt låg till grund för regleringen av övriga förhållanden inom prästlöneväsendet.

Jämlikt *lagen den 30 augusti 1918 (nr 724) angående krigstidsunderstöd åt präster i nyreglerade pastorat samt åt vissa extra ordinarie präster och innehavare av prästerliga emeritilöner* skall vidare dyrtidstillägg, som med stöd av däri givna bestämmelser beviljas präster, utgå efter ecklesiastikår räknat (2 §). Ett motsvarande stadgande finnes upptaget i *lagen den 19 november 1920 (nr 844) angående dyrtidstillägg åt kontraktsprostar*.

Uppmärksammar man vidare *kyrkofondens stat* så är till en början att märka, att ecklesiastikårsberäkningen alltjämt ligger till grund för såväl beräkningen som betalningsterminen för denna fonds, jämte den allmänna kyrkoavgiften, betydelsefullaste inkomstpost, nämligen ersättningen för prästerskapets tionde. Jämlikt 4 § i *lagen den 9 december 1910 (nr 141, sid. 25) om indragning till statsverket och avskrivning av prästerskapets tionde samt om ersättning därför* skall sålunda den summa, vartill berörda ersättning enligt särskilda i nämnda lag givna regler fastställles, »för varje ecklesiastikår vid dess början» inlevereras från statsverket till kyrkofonden. Valet av tidpunkt för denna förskottslikvid har, på sätt framgår av förarbetena till lagrummet, skett i syfte att garantera kyrkofondens likviditet vid de för ecklesiastikår skeende utbetalningarna från fonden.

Främst torde emellertid enligt boställsberedningens utredning de med ecklesiastikårsindelningen förbundna olämporna hava framträtt vid tillämpningen av de bestämmelser, som reglera *kyrkofondens och pastoratens ekonomiska mellanhavanden*. Det nu gällande systemet för regleringen av dessa mellanhavanden grundar sig i huvudsak å bestämmelser i *lagen den 30 augusti 1932 (nr 404) om kyrkofond* men stöder sig i vissa hänseenden även å bestämmelser i den samma dag utfärdade nya *ecklesiastika boställsordningen (nr 400)*. Frågan om ecklesiastikårsberäkningens tillämpning å detta speciella rättsområde har i första hand betydelse för

- 1) Kungl. Maj:ts årliga bestämmande dels jämlikt 5 § kyrkofondslagen beträffande den allmänna kyrkoavgiften, dels jämlikt 7 § samma lag beträffande det i detta lagrum omförmälda öretal av församlingsavgifter;

- 2) periodregleringen jämlikt 46 § andra stycket samt 68 § boställsordningen för skogshushållningsplan;
- 3) periodregleringen jämlikt 10 § kyrkofondslagen för uppskattningen av lönebeställes årliga normalavkastning;
- 4) tidsregleringen jämlikt 7 § kyrkofondslagen för pastorat tillkommande tillskott från kyrkofonden; samt
- 5) tidsregleringen jämlikt 4 § kyrkofondslagen för pastorat åliggande redovisning av viss överskjutande avkastning av prästerliga avlöningstillgångar.

I detta sammanhang vill jag vidare erinra om, hurusom fråga redan tidigare varit uppe om avveckling av ecklesiastikårsindelningen.

I en skrivelse till Kungl. Maj:t den 24 februari 1927 påkallades sålunda av statistiska centralbyrån vissa föreskrifter rörande de s. k. prästlönekasornas räkenskaper. Domkapitlet i Visby hemställde härefter i skrivelse till Kungl. Maj:t den 5 september 1928, att erforderliga åtgärder måtte vidtagas för åstadkommande av sådan ändring beträffande ecklesiastikåret, att detta sammanföle med kalenderåret.

Såsom jag ovan inledningsvis erinrat, begränsades de till 1932 års riksdag i propositionen nr 187 framlagda lagförslagen att gälla boställsväsendet och finansieringen av prästlönekostnaderna. Nyordningen av det prästerliga löneområdet i egentlig mening, inom vilket område ecklesiastikårsindelningen i första hand har sitt rotfäste, ställdes på framtiden. Spörsmålet om en omläggning av ecklesiastikåret blev i den omförmälda propositionen ej berört; ej heller blev denna angelägenhet föremål för dryftande vid lagförslagens behandling av riksdagen och kyrkomötet. I den kungörelse av den 30 augusti 1932 (nr 412), vari förordnades om den nya boställsordningens, kyrkofondslagens m. fl. lagars ikraftträdande den 1 maj 1933, intogos emellertid vissa särskilda föreskrifter, syftande till att — utan rubbning av ecklesiastikårsindelningen, såvitt stadganden därom fortfarande funnos gällande — möjliggöra kalenderårsberäkningens tillämpande vid de avräkningar mellan kyrkofonden och pastoraten, som påkallades med hänsyn till regleringen i den nya lagstiftningen.

Genom kungörelse den 14 oktober 1932 (nr 457) fann Kungl. Maj:t likväl gott — i anslutning till ett av kammarkollegiet den 12 i samma månad avgivet utlåtande rörande beräkning av pastoratens bidrag till prästerskaps avlöning enligt 1932 års lag om kyrkofond — förordna, att omförmälda i kungörelsen nr 412 meddelade särskilda föreskrifter skulle upphöra att gälla. I en samma dag, den 14 oktober 1932, utfärdad kungörelse (nr 458) meddelade Kungl. Maj:t tillika vissa bestämmelser om den allmänna kyrkoavgiftens storlek för ecklesiastikåret 1933—1934 m. m.

I skrivelse till chefen för ecklesiastikdepartementet den 15 januari 1933 framlade särskilda inom departementet tillkallade sakkunniga — 1932 års

ecklesiastiska boställsakkunniga — vissa av Kungl. Maj:t sedermera godkända förslag till ändringar i den administrativa regleringen på förevarande område. I skrivelsen berördes, utom annat, även förutsättningarna för tillämpningen av kalenderårsperioder vid de årliga avräkningarna mellan kyrkofonden och pastoraten och påvisades, hurusom — beträffande en speciell grupp löneboställen, nämligen de, som saknade skog, — såväl övergången till kalenderårsberäkningen som en planmässig reglering av det fortlöpande arbetet med uppskattningen av årlig normalavkastning förutsatte en jämkning i hithörande stadganden i kyrkofondslagen. De sakkunniga anförde i sådant avseende, bland annat, följande:

Jämlikt 10 § 1) i nya lagen om kyrkofond skulle uppskattning av löneboställes årliga normalavkastning avse samma tid som hushållningsplanen för skog, där sådan funnes, och eljest en tid av tio år. — Beträffande giltighetstiden för skogshushållningsplan funnes bestämmelser meddelade dels i 46 § andra stycket, dels ock i 68 § nya boställsordningen. I det förra lagrummet stadgades, att skogshushållningsplan skulle omfatta en tid av tio år. Om synnerliga skäl därtill vore, finge dock före utgången av giltighetstiden för sådan plan denna för återstoden av samma tid ersättas med ny, förändrad plan. Enligt det senare av de nämnda lagrummen kunde hushållningsplan, som skulle vinna tillämpning första gången efter boställsordningens ikraftträdande, fastställas för kortare tid än tio år.

Det omförmälda stadgandet i 68 § nya boställsordningen hade stor praktisk betydelse. Stadgandet möjliggjorde nämligen — genom en rationellt avpassad allmän periodreglering vid övergången (»cirkulationsplan») — en jämn fördelning av det framtida arbetet med nya planers upprättande och, då perioden för uppskattningen av normalavkastningen skulle följa perioden för skogshushållningsplan vid respektive boställe, därmed jämväl av förrättningarna för sådan avkastnings uppskattning vid »skogsboställena». Här berörda stadgande i 68 § nya boställsordningen hade härförutom erbjudit en möjlighet för en *speciell* reglering av perioderna för skogshushållningsplanernas giltighetstid, nämligen för en övergång från tillämpad indelning på grundval av ecklesiastikåret ($\frac{1}{5}$ — $\frac{30}{4}$) till en indelning efter kalenderår. — Bestämmelser motsvarande dem, som beträffande giltighetstiden för skogshushållningsplan — och därmed också beträffande giltighetstiden för normalavkastning vid löneboställe, där skog funnes — möjliggjorde ett frångående av regeln om tio år, saknades i fråga om löneboställen, där skog ej funnes. »Tio-årsregeln» måste följaktligen i fråga om detta senare slag av boställen vinna undantagslös tillämpning. — Då den nya boställsordningen och den nya lagen om kyrkofond trädde i kraft den 1 maj 1933, bleve nämnda dag utgångspunkten för de nya rättsförhållanden, som genom den nya lagstiftningen på detta område tillskapats i fråga om pastoratens och kyrkofondens inbördes mellanhavanden. Denna dag måste följaktligen bliva begynnelseterminen såväl för de nya skogshushållningsplaner, vilka våren 1933 skulle av stiftsnämnderna fastställas, som ock för de första perioder för vilka normalavkastningsbeloppen skulle fastställas att gälla. En följd av den sålunda meddelade regleringen bleve, att, då nu uppskattning under år 1933 för första gången verkställdes beträffande praktiskt taget alla landets löneboställen, dessa uppskattningar måste *i alla de fall, där boställe saknade skog*, fastställas att gälla tio år från och med den 1 maj 1933 eller följakt-

ligen *tio eklestiastikår* och sålunda jämväl komma att samtidigt förfalla den 1 maj 1943.

Enligt av de boställssakkunniga verkställda beräkningar kunde antalet skoglösa löneboställen approximativt skattas till 1,200 stycken.

De sakkunniga fäste härjämte uppmärksamheten å de betydande olägenheter, som vore förbundna med stadgandet i 10 § 1) i nya kyrkofondslagen, att uppskattning av normalavkastning vid löneboställe, där skog ej finnes, skulle ske för en tid av tio år. Avsaknaden av legal möjlighet att avpassa dessa perioder efter omständigheterna medförde, såsom de sakkunniga framhöllo, att förrättningarna för sådan avkastnings uppskattning icke kunde inpassas i »cirkulationsplanen» utan måste samtliga komma att belasta ett och samma år inom denna, nämligen det tionde. En lagändring härutinnan vore sålunda, enligt de sakkunnigas förmenande, påkallad av starka praktiska skäl.

I yttranden över boställssakkunnigas framställning vitsordades av åtskilliga stiftsnämnder betydelsen av den fråga, som här berörts. *Stiftsnämnden i Lund* anförde härom, bland annat, följande:

Boställssakkunniga hade i sin framställning uppmärksammat de betydande olägenheter, som vore förbundna med att uppskattning av normalavkastning vid löneboställe, där skog ej finnes, skulle ske för en tid av 10 år. För Lunds stifts vidkommande skulle detta betyda, att $\frac{2}{3}$ av hela antalet löneboställen måste normalavkastningsvärderas vid samma tidpunkt — någon uppdelning över hela 10-årsperioden skulle ej kunna ske. Stiftsnämnden hade redan tidigt observerat detta förhållande och ville understryka vikten av att hänsyn toges till vad de sakkunniga härom anført. För att minska olägenheterna av de nuvarande lagbestämmelserna hade stiftsnämnden tänkt sig möjligheten av att två eller tre år innan normalavkastningsperioden utginge, vidtagna åtgärder för fastställandet av nya normalavkastningsvärden. Någon lindring vore på så sätt tänkbar. Bäst vore emellertid om i lagstiftningsväg meddelades sådan föreskrift att stiftsnämnden kunde fördela löneboställena till normalavkastningsuppskattning under en 10-årsperiod, så att uppskattningarna bleve så jämnt som möjligt fördelade under hela perioden.

Om förfarandet vid den årliga avräkning mellan kyrkofonden och pastoraten, som påkallas med hänsyn till den i kyrkofondslagen meddelade regleringen om prästlönekostnadernas utgörande, hava närmare bestämmelser utfärdats i kungörelsen den 28 april 1933 (nr 146) angående in- och utbetalning av medel för kyrkofondens räkning m. m. Avräkningsförfarandet har i denna kungörelse, med hänsyn till det härutinnan ännu gällande rättsläget, hänförs till eklestiastikåret.

Till sist vill jag även upptaga till behandling en annan fråga, som står i nära sammanhang med eklestiastikårsindelningen, nämligen frågan om *ordningen för utbetalandet av prästerskapets löner, arvoden och andra ersätt-*

ningar. På detta område gäller nämligen, enligt ännu i kraft varande bestämmelser, alltjämt den med gamla rättsförhållanden i fråga om den prästerliga löneuppbörden förbundna regeln, att utbetalningen skall ske »kvartalsvis».

De grundläggande bestämmelserna i förevarande hänseende återfinnas i *prästlönereglingslagen*, enligt vilken sålunda löner och bränslebidrag åt ordinarie präster ävensom adjunkter tillkommande arvoden, arvodesförhöjningar och vikariearvoden samt bostads- och vivreersättningar skola utbetalas kvartalsvis.

Samma utbetalningsordning föreskrives vidare beträffande provisorisk tilläggslön och provisoriskt tilläggsarvode i *lagen den 13 december 1929 (nr 382) om provisorisk tilläggslön åt kyrkoherdar och komministrar i nyreglerade pastorat m. m.* samt för emeritilöner i *lagen om emeritilöner för präster*.

I fråga om avlöningsmedel jämlikt *lagen om resanslag åt vissa präster i nyreglerade pastorat samt lagarna den 21 november 1925 (nr 455) angående särskilda lönetillägg (ödebygdstillägg) vid vissa prästerliga befattningar inom Härnösands och Luleå stift* och *den 17 december 1926 (nr 526) om vissa lönetillägg åt präster i nyreglerade pastorat i anledning av nådårsrättens upphörande m. m.* utgå dessa för närvarande kvartalsvis på grund av i lagarna intagna hänvisningar till prästlönereglingslagens utbetalningsbestämmelser.

Enligt *lagen om kyrkofond* utbetalas vidare sådan bränsleersättning, som omförmåles i punkt 7 övergångsbestämmelserna till *lagen*, likaså kvartalsvis.

I övrigt regleras utbetalningen av *prästerskapet eljest tillkommande tillägg, arvoden och ersättningar* genom föreskrifter, som meddelats i administrativ ordning.

Sedan den månatliga löneutbetalningen vunnit tillämpning för så gott som alla andra löntagare i allmän tjänst, har gång efter annan påtalats, att den för prästerskapet gällande utbetalningsordningen vore otidsenlig och förenad med betydande olägenheter. I en den 14 juli 1924 till ecklesiastikdepartementet inkommen skrift anhöll sålunda allmänna svenska prästföreningens centralstyrelse om åtgärder i syfte att tillförsäkra prästerskapet rätt att få sina löner utbetalade månadsvis och i förskott. — Vidare anhöll 1925 års kyrkomöte i skrivelse nr 14 om sådan ändring i prästlönereglingslagen, att prästerna måtte erhålla sina löner månadsvis i efterskott. — Slutligen hemställde domkapitlet i Visby i skrivelse den 5 september 1928 om åtgärder i syfte att löernas utbetalning åt sådana präster, som ej bekomme sin avlöning från kyrkofonden, måtte kunna på i lag bestämda tider regelbundet ske, oberoende av församlingarnas beslut och vederbörande kommunala myndigheters eller tjänstemäns göranden eller låtanden, vare sig detta önskemål ansåges böra förverkligas genom att utbetalningen skedde genom länsstyrelsen eller på annat effektivt sätt.

Över omförmålda framställning av allmänna svenska prästföreningens

centralstyrelse avgåvos utlåtanden av flertalet länsstyrelser, överståthållar-ämbetet, samtliga domkapitel och Stockholms stads konsistorium ävensom kammarkollegiet och statskontoret, vilka alla antingen tillstyrkte bifall till framställningen, i vad densamma avsåg avlöningens utbetalande månadsvis, eller förklarade sig icke hava något att erinra däremot. Beträffande avlöningens utbetalande i förskott voro meningarna däremot delade.

Kammarkollegiet och statskontoret anförde därvid i utlåtande över såväl prästföreningens framställning som kyrkomötets skrivelse, bland annat, följande:

Det nu framställda kravet från prästerskapets sida, att det ordinarie prästerskapet måtte få den dem tillkommande avlöningen utbetalad månadsvis, syntes ämbetsverken icke kunna fränkännas starkt fog. Visserligen innebure den genom 1910 års lagstiftning införda anordningen med kvartalsvis skeende utbetalningar av lönerna med en fjärdedel av det prästen tillkommande lönebeloppet varje gång ett väsentligt framsteg emot förr, då huvudparten av den kontanta lönen inflöte först mot slutet av ecklesiastikåret och prästen ofta finge vänta långt utöver årets slut på resterande avgifters redovisning eller och vidkännas avkortning därav. Men det vore givetvis för en löntagare kanske mera nu än förr till betydlig olägenhet att med så långt mellanrum som tre månader behöva vänta på utbetalningen av intjänad lön. Ämbetsverken funne sig för sin del hava skäl att tillstyrka den månatliga utbetalningen av kyrkoherdarnas och komministrarnas avlöning under förutsättning att icke genom sådan utbetalning kunde anses uppstå allt för stora svårigheter för kyrkorådet, som hade att verkställa utbetalningen.

Själva besväret med utbetalning tolv gånger om året i stället för fyra torde man knappast hava anledning att taga hänsyn till, utan den olägenhet, som man hade att här räkna med, torde vara om pastoratet icke hade medel disponibla för den månatliga utbetalningen och anskaffandet av erforderliga medel skulle bereda pastoratet oskäligt stora svårigheter. Man kunde således med hänsyn till tiden, då de till prästlönernas gäldande avsedda medlen ställdes till pastoratens förfogande, se bort från de relativt få pastorat, där prästerskapets avlöning helt och hållet bestredes medelst församlingsavgifter, och även från de likaledes icke mångtaliga pastorat, där förutom församlingsavgifter andra avlöningstillgångar till allenast ringare belopp erfordrades. Men i samma mån en allt större del av avlöningen skulle bestridas med andra medel än församlingsavgifter, och särskilt om dessa medel utgjordes av arrendeavgifter, gjorde sig svårigheter gällande.

Ehuru sålunda den månatliga utbetalningen av prästerskapets löner skulle för åtskilliga pastorat medföra den olägenheten att de nödgades i avvaktan på inflytande prästlöne-medel förskjuta medel för prästerskapets avlöning oftare än nu, ansåge sig ämbetsverken med hänsyn såväl till prästerskapets befogade intressen att för tillgodoseende av sina behov utfå lönerna månadsvis som till pastoratens förpliktelse att i första hand ansvara för prästlönernas utgörande hava skäl förorda förslaget om utbetalning månadsvis av lönerna till kyrkoherdar och komministrar.

Någon ändring i bestämmelserna om utbetalningen av de kontraktsprostarta tillkommande arvodena syntes icke vara påkallad.

Vad ovan sagts angående kyrkoherdar och komministrar gällde enligt ämbetsverkens mening även avlöningen till de s. k. ständiga adjunkterna, enär dessa extraordinarie prästers avlöning utginge av samma medel och i enahanda ordning som de ordinarie prästernas.

Beträffande det extraordinarie prästerskapet i övrigt — adjunkter i egentlig mening samt kontrakts- och stiftsadjunkter — borde jämväl frågan om månatlig utbetalning av avlöningen till detta prästerskap upptagas till övervägande.

Såsom framginge av redogörelsen för innehållet i de inhämtade yttrandena, vore meningarna om behovet av månatlig utbetalning av de extraordinarie prästernas avlöning icke lika enhälliga som i fråga om det ordinarie prästerskapets. Efter ämbetsverkens uppfattning förelåge prästerskapets löner som av det ordinaries. Tvivelsutan komme en sådan utbetalning att medföra ökat arbete för myndigheterna, särskilt för domkapitlen, vilka hade att uträkna det varje arvodestagare tillkommande arvodesbeloppet, men även för såväl länsstyrelserna, vilka hade att granska domkapitlens uppgifter samt verkställa utbetalningen, som statskontoret.

Då emellertid ämbetsverken ansåge det vara ett befogat anspråk från det extraordinarie prästerskapets sida att, i händelse av en omläggning av utbetalningen av det ordinarie prästerskapets avlöning, för egen del komma i åtnjutande av motsvarande förmån, ville ämbetsverken förorda förändrade bestämmelser i fråga om utbetalningen jämväl av det extraordinarie prästerskapets avlöning i syfte att densamma skulle äga rum månatligen. Den sålunda föreslagna förändringen borde givetvis avse även den del av adjunkts avlöning, som det tillkomme ordinarie tjänst innehavare att utgiva. Häremot funnes så mycket mindre något att erinra, som den ordinarie tjänst innehavaren själv skulle uppbära sin avlöning månadsvis.

I ovannämnda av 1933 års eklestikastika boställsberedning verkställda utredning, som överlämnats i skrivelse till statsrådet och chefen för eklestikastikdepartementet den 30 november 1933, har boställsberedningen — efter en utförlig redogörelse för det nuvarande rättsläget på förevarande områden, — sammanfattningsvis anført i huvudsak följande:

Någon tvekan syntes icke kunna råda om angelägenheten av en snar reform, varigenom den i många hänseenden med besvär och omgång förbundna eklestikastikårsindelningen skulle bringas till en definitiv avveckling. Principen för denna avveckling borde vara, att periodregleringen såväl vid de rättsförhållanden, som berörde prästlöneväsens utgiftssida (prästlönerna), som dem, som hänförde sig till prästlöneväsens inkomstsida (församlingsavgifter, allmän kyrkoavgift, boställsavkastning och statsanslag), bringades att sammanfalla med pastoratens budgetår (kommunalt budgetår).

Det kommunala budgetåret utgjordes alltså av kalenderåret. I ett den 30 juni 1929 framlagt betänkande angående rationell skatteuppbörd väcktes av särskilda sakkunniga (1924 års uppbördssakkunniga) förslag om en sådan omläggning av det kommunala budgetåret, att detta skulle komma att sammanfalla med det statliga (1 juli—30 juni). Tanken på en sådan omläggning hade emellertid, på sätt framginge av de över betänkandet avgivna yttrandena, icke tillvunnit sig någon allmän anslutning. De nämnda sakkunnigas förslag i denna del finge väl också, åtminstone för det när-

varande, anses sakna aktualitet. Ecklesiastikårsindelningens avveckling syntes fördensskull nu böra ske genom dess ersättande med kalenderårsberäkning.

Därest de för ecklesiastikårets avveckling erforderliga författningsändringarna, i den mån de förutsatte medverkan av riksdag och kyrkomöte, kunde varda beslutade redan under år 1934, borde kalenderårsindelningen kunna bliva slutgiltigt genomförd med ingången av år 1936. Övergångsterminen, som i skilda hänseenden påkallade en speciell reglering, komme för sådant fall att utgöras av 8-månadersperioden maj—december 1935. Vid uppgörandet av sina förslag hade boställsberedningen, vad anginge de till själva övergången hänförliga tidsfristerna, förutsatt, att proposition till frågans lösning kunde föreläggas 1934 års riksdag.

Befunnes en avveckling av ecklesiastikårsberäkningen nu böra utan dröjsmål åvägabringas, ville det vidare synas boställsberedningen, som om starka skäl skulle tala för att samtidigt lägga till rätta löneutbetalningen för prästerskapet.

Boställsberedningen har slutligen vid sin skrivelse fogat av beredningen utarbetade förslag till de författningsändringar, som äro erforderliga för ecklesiastikårsindelningens avvecklande samt för genomförande av månadsutbetalning i efterskott av prästlöner och andra prästerskapet tillkommande ersättningar.

Över beredningens utredning och förslag hava utlåtanden avgivits av *kammarkollegiet, statskontoret, riksräkenskapsverket, statistiska centralbyrån, samtliga domkapitel och stiftsnämnder ävensom stiftens centralnämnd samt styrelserna för svenska stadsförbundet och svenska landskommunernas förbund*, vilka samtliga — med undantag för stiftsnämnden i Strängnäs samt stiftsnämnden och domkapitlet i Växjö — givit förslagen sin principiella anslutning.

Stiftsnämnden i Strängnäs tillstyrker visserligen avveckling av ecklesiastikåret och i princip även utbetalning av prästernas löner månadsvis men anser vissa skäl mera tala för, att det prästerliga löneåret anslutes till det statliga i stället för till det kommunala budgetåret.

Jämväl domkapitlet och stiftsnämnden i Växjö synas anse en avveckling av ecklesiastikårsindelningen och införande av månadsutbetalningar av prästernas löner vara önskvärda. Dessa syften skulle emellertid kunna vinnas enbart genom å ena sidan en särskild lagföreskrift för omläggning av hushållningsplanernas giltighetstid till kalenderår samt å andra sidan en generell lagbestämmelse om utbetalning månadsvis av ifrågakommande löneposter. Med utfärdande av dylika lagar kunde dock utan olägenhet anstå, intill dess kyrkomöte av annan anledning påkallades. I övrigt krävdes för omläggning från ecklesiastikårs- till kalenderårsberäkning, där så erfordras, allenast föreskrifter i administrativ ordning.

Två reservanter inom stiftens centralnämnd hava uttalat sig i liknande riktning som domkapitlet och stiftsnämnden i Växjö.

Departementschefen: Jag vill i princip ansluta mig till vad den ecklesiastika boställsberedningen anfört och föreslagit i fråga om avveckling av ecklesiastikårsberäkningen och dess ersättande med kalenderårsberäkning. I anslutning härtill torde sålunda vissa jämkningar i den gällande lagstiftningen

på området böra vidtagas; till dessa återkommer jag vid granskningen av de enskilda författningsförslagen. Det torde få anses otvivelaktigt, att den nuvarande indelningen, som synes hava förlorat all självständig betydelse, förorsakar icke oväsentliga olägenheter och svårigheter framför allt vid de kommunala finansplanernas uppgörande och tillämpning; ej mindre torde en förändrad indelning få betydelse för regleringen av kyrkofondens och pastoratens ekonomiska mellanhavanden. Jag finner sålunda de föreslagna åtgärderna motiverade.

Sedan den månatliga löneutbetalningen vunnit tillämpning för så gott som alla löntagare i allmän tjänst, torde det icke vara förenligt med billigheten att prästerskapet i fortsättningen skall erhålla sina avlöningsförmåner med så långa mellantider som för närvarande. Starka skäl synas mig därför tala jämväl för en sådan ändring i nu gällande bestämmelser, att prästerskapet hädanefter må erhålla sina löner och andra ersättningar månadsvis i efterskott. Jag ansluter mig alltså till boställsberedningens förslag även i denna del.

Utöver de härförut refererade, av ecklesiastika boställsberedningen framlagda förslagen för avveckling av ecklesiastikåret samt omläggning av utbetalningsterminerna för prästerskapets löner m. m. hava framställningar berörande det prästerliga löneväsendet gjorts *dels* av 1932 års kyrkomöte angående ökning av det belopp, som må användas till emeritlöner för präster, och angående beredande av lättnad i fråga om prästlönekostnadernas bestridande i sådana pastorat, som avses i 9 § prästlöneregleringslagen, *dels ock* av domkapitlen i Lund och Härnösand, det förstnämnda angående gäldande av vikariearvoden och adjunktstagare åliggande ersättningar och det senare angående reglering av egentlig adjunkt tillkommande bostads- och vivreersättning.

Jag har emellertid ansett mig för närvarande böra strängt begränsa mig till vad omedelbart sammanhör med boställsberedningens omförmälda förslag, och har jag fördenskull i detta sammanhang icke funnit skäl upptaga nysberörda framställningar till behandling.

Jag övergår härefter till en närmare redogörelse för de föreliggande särskilda förslagen och upptager härvid desamma till granskning i den ordning, vari de framlagts i den ecklesiastika boställsberedningens omförmälda skrivelse den 30 november 1933.

De ifrågavarande förslagen avse:

1) lag angående ändring i vissa delar av lagen den 9 december 1910 (nr 141, sid. 27) om reglering av prästerskapets avlöning samt om tillägg till samma lag,

2) lag med ändrade bestämmelser för ikraftträdandet av lagen den 21 november 1925 (nr 449) om resanslag åt vissa präster i nyreglerade pastorat,

3) lag om ändrad lydelse av 3 § 1 mom. lagen den 13 december 1929 (nr 382) om provisorisk tilläggs-lön åt kyrkoherdar och komministrar i nyreglerade pastorat m. m.,

4) lag om ändring i vissa delar av lagen den 9 december 1910 (nr 141, sid. 35) om emeritlöner för präster,

5) lag om dyrtidstillägg åt präster,

6) lag om ändrad lydelse av 3 och 6 §§ lagen den 30 augusti 1932 (nr 404) om kyrkofond samt om tillägg till samma lag samt

7) lag, innefattande tillägg till ecklesiastik boställsordning den 30 augusti 1932 (nr 400).

Förslaget till lag angående ändring i vissa delar av prästlönereglingslagen samt om tillägg till samma lag.

Boställsberedningens förslag i denna del går — fränsett vad detsamma berör frågan om omläggning av tiden för utbetalning av prästernas löner — i första hand ut på, att bestämmelsen i prästlönereglingslagen om löne-reglerings fastställande för period av *ecklesiastikår* upphäves. I samband därmed föreslår beredningen tillika, att, där löne-reglering med stöd av nu gällande bestämmelser i löne-regleringslagen skall tillämpas till och med den 30 april 1936 eller samma dag något därefter följande år, giltighetstiden för sådan löne-reglering skall utsträckas till utgången av det kalenderår, varunder löne-regleringen eljest skolat upphöra att gälla, varvid emellertid ett undantag befunnits påkallat beträffande vissa interimistiska löne-regleringar. Den för genomförandet härav erforderliga särskilda regleringen av de löpande löne-regleringsperioderna har av beredningen upptagits i det föreslagna tillägget till prästlönereglingslagen. Övriga ändringar avse 2, 11 och 15 §§.

2 §.

Boställsberedningen anför härunder följande:

Ändringen i denna paragraf avser endast ett utbyte av ordet »ecklesiastikår» mot ordet »år». Syftet med denna ändring är givetvis att möjliggöra löne-reglerings fastställande — där sådant fastställande skall ske för fast period — för visst antal *kalenderår* eller med andra ord för en period, för vilken såväl begynnelse- som slutterminen utgöres av kalenderårsskifte.

Departementschefen: Vad boställsberedningen sålunda anfört och föreslagit föranleder icke någon erinran från min sida.

11 och 15 §§.

Till 11 § anför *boställsberedningen:*

Den föreslagna ändringen avser huvudsakligen ett ersättande av utbetalningsterminen »kvartalsvis» med en utbetalningstermin »månadsvis i efterskott». Sin omedelbara tillämpning får denna ändrade bestämmelse å *reglerad lön* för kyrkoherde och komminister. Givet är emellertid, att den sålunda reformerade utbetalningsordningen bör avse — i första hand — jämväl övriga, berörda befattningshavare tillkommande löne- och ersättningsposter, om vilkas utbetalande å viss termin bestämmelse eljest finnes i lag meddelad. Dessa poster, vilka alla, liksom den reglerade lönen, skola gäldas av pastoratet, äro: 1) bidrag till uppvärmning av tjänstebostad, 2) ödebygdstillägg, 3) fast resanslag, 4) lönetillägg i anledning av nådårsrättens upphörande samt 5) provisorisk tilläggs-lön.

Om utbetalning av provisorisk tilläggs-lön hänvisar beredningen till sitt uttalande rörande förslaget till lag om ändrad lydelse av 3 § 1 mom. lagen den 13 december 1929 (nr 382) om provisorisk tilläggs-lön åt kyrkoherdar och komministrar i nyreglerade pastorat m. m., vartill jag senare återkommer.

Vidkommande övriga här nämnda fyra poster erinrar beredningen, huru som nu gällande utbetalningsbestämmelser finnas meddelade, om posten under 1) i 11 § 4 mom. prästlöneregleringslagen, sådant detta lyder enligt lag den 30 augusti 1932 (nr 405), om posten under 2) i 3 § lagen den 21 november 1925 (nr 455) angående särskilda lönetillägg (ödebygdstillägg) vid vissa prästerliga befattningar inom Härnösands och Luleå stift, om posten under 3) i 2 § lagen den 21 november 1925 (nr 449) om resanslag åt vissa präster i nyreglerade pastorat samt om posten under 4) i 2 § lagen den 17 december 1926 (nr 526) om vissa lönetillägg åt präster i nyreglerade pastorat i anledning av nådårsrättens upphörande m. m. Härtill anför beredningen vidare: I samtliga angivna lagrum regleras utbetalningsförfarandet enbart genom en hänvisning till 11 § 1 mom. prästlöneregleringslagen. Med den föreslagna ändringen av sistnämnda moment sker sålunda automatiskt en motsvarande ändring beträffande utbetalningen av de särskilda lönedel, som avses i de angivna fyra lagrummen.

Jämlikt övergångsbestämmelserna till lagen om kyrkofond punkt 7 skall, där enligt beslut av Kungl. Maj:t präst jämlikt 11 § 4 mom. prästlöneregleringslagen (enligt momentets äldre lydelse) tillkommande bränsleförmån blivit utbytt mot viss årlig ersättning att utgå ur kyrkofonden, ersättningen efter den 1 maj 1933 gäldas av pastoratet och kvartalsvis utbetalas av kyrkorådet. Ersättning, som här avses, utgör en förmån som tillagts viss präst för dennes tjänstetid under löpande lönerogleringsperiod. Någon förändrad utbetalningsordning för dessa rent personliga ersättningsbelopp lär icke vara påkallad.

Ordningen för utbetalning av ordinarie präst tillkommande avlöningsposter, som utgå från kyrkofonden, tillhör den administrativa författningsregleringen. Genomföres månadsutbetalning beträffande de delar av avlöningen, som i det föregående berörts, torde det komma att visa sig följdriktigt och lämpligt att föreskriva samma ordning i fråga om de förra, åtminstone såvitt angår ålders- och dyrtidstillägg.

Vid dryftande av frågan om nya grunder för den prästerliga avlöningen har framhållits önskemålet, att lönerna måtte kunna bestämmas till belopp, som — för undvikande av räknsvårigheter vid månadsutbetalning — bleve jämnt delbara med 12. Vad beträffar de reglerade lönebelopp, som framgå vid tillämpning av gällande prästlönelag, bliva dessa, som bekant, ofta nog icke ens jämnt delbara med 4. Förhållandet har dock veterligen hittills icke förorsakat några komplikationer. Det är att förmoda, att löneutbetalningarna för månad — med hänsyn till de små differenser i ören det här i allt fall kan bliva fråga om — icke skola vålla kyrkoråden större bryderi än de tidigare kvartalsutbetalningarna. Möjlighet föreligger ju alltid att för skilda månader jämka utbetalningarna så, att vederbörande befattningshavare likväl för varje år erhåller vad honom tillkommer. Några författningsbestämmelser till reglering härav lära icke vara av behovet påkallade.

Jämlikt 11 § 1 mom. prästlönerregleringslagen gäller för närvarande, att de vederbörande tjänst innehavare åliggande avgifter till prästerskapets änke- och pupillkassa, vilka skola vid den kvartalsvis skeende löneutbetalningen avdragas, skola av kyrkorådet samtidigt insändas till kassan. Det torde böra övervägas, på vad sätt redovisningen av dessa avgifter bör, efter månadsutbetalningens genomförande, på lämpligaste sätt ordnas. I sådant syfte föreslås, att denna detaljfråga av Kungl. Maj:t regleras i administrativ ordning.

15 § är i sin gällande avfattning av följande lydelse:

»Från kyrkofonden utgående adjunktsarvoden skola kvartalsvis utbetalas till vederbörande adjunkter.

Andra arvoden liksom ersättning för bostad och vivre, där dessa senare förmåner böra gottgöras med penningar, skola likaledes kvartalsvis utbetalas, dock att, om före utgången av sålunda angiven betalningstid förordnande upphör, samtidigt skall till adjunkten erläggas vad honom tillkommer.»

Beträffande denna paragraf har *boställsberedningen* anfört:

De skäl, som anförts för en omläggning till månadsutbetalning av det ordinarie prästerskapets avlöning, lära med lika styrka tala för att det extra ordinarie prästerskapet beredes en motsvarande förmån.

Man har emellertid i fråga om utbetalning av avlöning till tjänstgörande extra ordinarie präster att särskilja s. k. ständiga adjunkter. Beträffande denna kategori av adjunkter finnas, rörande avlöningsutbetalningen, särskilda lagbestämmelser meddelade dels i 14 § 3 mom. prästlönerregleringslagen, dels i de härförut under 11 § omförmälda lagarna nr 455 år 1925, nr 526 år 1926 och nr 382 år 1929.

Enligt samtliga dessa bestämmelser gäller, att till ständig adjunkt utgående arvode och annan ersättning, som omförmäles i åsyftade lagrum, skall gäldas på samma sätt och i samma ordning, som finnes stadgat om reglerad lön för ordinarie präst. Denna regel finnes i de nämnda lagrummen angiven genom en hänvisning till 11 § 1 mom. prästlönerregleringslagen. Därest i detta moment föreskrives månatlig utbetalning av lön, blir alltså en sådan bestämmelse gällande jämväl för omförmälda avlöningsmedel till ständig adjunkt.

Nu förevarande lagrum synes sålunda endast avse att reglera avlöningsutbetalningar för andra adjunkter än dem, som hänföras till kategorin ständiga adjunkter. Huruvida bestämmelserna åsyfta reglering av ifråga-

varande adjunkter tillkommande samtliga arvoden och ersättningar eller endast de avlöningsförmåner, som omförmålas i prästlönereglingslagen, kan emellertid synas oklart. I varje fall hava beträffande de efter lagens tillkomst i administrativ väg medgivna förmåner särskilda utbetalningsföreskrifter meddelats i respektive författningar. Under sådana förhållanden och då nu ifrågavarande adjunkter tillkommande arvoden och ersättningar skola gäldas antingen av ordinarie präst eller av kyrkofonden och icke — såsom i regel är fallet beträffande ordinarie präster och ständiga adjunkter — av pastoratet, hava skäl icke ansetts föreligga att i prästlönereglingslagen fortfarande reglera betalningsterminerna för dessa adjunkter tillkommande löne- eller andra förmåner. Jämväl ur överskådlighetens och enhetlighetens synpunkt har det synts lämpligare, att alla härutinnan erforderliga föreskrifter utfärdas i administrativ ordning.

I *flertalet av de avgivna yttrandena* framhållas de starka skäl, som tala för månadsutbetalning av prästernas — såväl ordinaries som extra ordinaries — löneförmåner. Vissa domkapitel och stiftsnämnder påpeka likväl i detta sammanhang det ökade arbete, som en sådan omläggning av löneutbetalningarna kommer att medföra, särskilt för domkapitlen vid uträknandet av från kyrkofonden utgående löneposter. Med hänsyn bland annat därtill förorda enstaka av dessa myndigheter, att sådana ur kyrkofonden utgående avlöningsförmåner, som icke utgöra vederbörande prästmans huvudsakliga inkomst, såsom dyrtidstillägg, skjutsbidrag, ålderstillägg och kontraktsprost-arvoden, och vilka dessutom i regel uppgå till jämförelsevis ringa belopp, fortfarande skola utbetalas kvartalsvis i efterskott. I denna riktning uttala sig *domkapitlen och stiftsnämnderna i Strängnäs, Lund och Härnösand*.

Departementschefen: Samtliga sistberörda avlöningsmedels utbetalning regleras genom föreskrifter i administrativ ordning. Vid den revision av hithörande författningar, som, därest nu föreslagna lagändringar genomföras, varder erforderlig, lärar böra tagas i övervägande i vad mån erinringarna mot månatlig utbetalning jämväl av dessa avlöningsposter kunna anses böra föranleda, att kvartalsutbetalning bibehålles för någon eller några av desamma.

Vad boställsberedningen i denna fråga i övrigt anfört finner jag mig kunna biträda, och har jag ej heller funnit anledning till erinran mot de av beredningen föreslagna ändringarna i här ifrågavarande lagrum.

Tillägget.

Härom har *boställsberedningen* anfört:

Den av beredningen föreslagna regleringen för ecklesiastikårsberäkningens avveckling har inriktats på att de särskilda med 1 maj-terminen hittills förbundna rättsverkningarna skola efter kalenderårsskiftet 1935/1936 upphöra. För att nå detta syfte med avseende å lönereglingslagens begynnelse- och slutterminer föreslås — på sätt härförut inledningsvis anmärkts — i första hand, att giltighetstiden för lönereglering, som med stöd av bestämmelserna i lagen om reglering av prästerskapets avlöning fastställts att

tillämpas till och med den 30 april 1936 eller samma dag något därefter följande år, utsträcker till kalenderårets utgång.

Vad till en början angår valet av övergångsperiod hade väl i och för sig kunnat ifrågasättas att företaga övergången redan under år 1935 eller sålunda, att giltigheten av de den 30 april nämnda år utlöpande löneregleringarna utsträcktes till den 1 januari 1936. Häremot talar dock den omständigheten att nya löneregleringsresolutioner redan blivit av Kungl. Maj:t meddelade icke blott för pastorat, där den nu löpande löneregleringsperioden tilländagår den 30 april 1934, utan även — i några fall — för pastorat, där perioden utlöper samma dag år 1935. Begynnelseterminen för dessa senare löneregleringar av »1935 års serie» är sålunda genom av Kungl. Maj:t redan meddelade beslut fastställd till den 1 maj nämnda år. Planläggningen av det pågående arbetet med prästlöneregleringarnas fastställande lärer ock påkalla, att ytterligare en del av löneregleringarna tillhörande nämnda årsserie företages till slutligt avgörande före den tidpunkt (sensommaren eller hösten 1934), då de här ifrågasatta nya lagbestämmelserna kunna tänkas tidigast träda i kraft.

Man har beträffande terminsömläggningen för de löpande perioderna av gällande prästlöneregleringar att uppmärksamma, att dessa perioder väl i allmänhet utgöras av tjugoåriga eklelesiastikårsperioder men för vissa fall äro annorlunda bestämda. Kortare giltighetstid för lönereglering än tjugo eklelesiastikår kan nämligen förekomma: a) vid interimreglering enligt 2 § tredje stycket prästlöneregleringslagen, då antingen tjänsten skall indragas eller ock en väsentlig del av arbetsbördan (vid innehavarens avgång), t. ex. genom pastoratsdelning, överflyttas till ny tjänst; b) då Kungl. Maj:t — med stöd av stadgandet i 24 § samma lag — vid fastställande av lönereglering, som eljest skolat gälla i tjugo år, förklarar sig vilja framdeles taga under övervägande fråga om sammanslagning med annat pastorat eller eljest ifrågasatt ändring i den kyrkliga indelningen och organisationen och med anledning därav föreskrivit att, därest beslut i sådant hänseende under nämnda tid varder meddelat, löneregleringen icke skall gälla längre än till dess sålunda beslutad ändring träder i verkställighet; c) då eljest jämlikt 24 § framställning om ändring i den kyrkliga organisationen under löpande löneregleringsperiod bifallits samt i följd därav förut fastställd lönereglering förfaller och nytt bestämmande av lön äger rum.

I den föreslagna tilläggsbestämmelsen om en allmän prolongering med åtta månader av de eljest den 30 april 1936 eller samma dag under något efterföljande år utlöpande löneregleringsperioderna har, såsom förut omförmäلتs, med hänsyn till nämnda förhållanden ansetts böra göras ett undantag för vissa av dessa för kortare tid än tjugo år fastställda interimistiska löneregleringar. Undantagsbestämmelsen avser sådana fall, där Kungl. Maj:t, jämlikt bestämmelserna i 2 § tredje stycket eller 24 § prästlöneregleringslagen, fastställt lönereglering, vars sluttermin gjorts beroende av viss genomförd ändring i den kyrkliga organisationen, och där Kungl. Maj:t tillika före de nu ifrågasatta tilläggsbestämmelsernas utfärdande genom angivande av viss till kalenderdatum bestämd dag (den 1 maj efter viss prästerlig befattningshavares avgång; dagen för ikraftträdandet av viss ändring i pastoratsindelning) meddelat slutligt besked om när löneregleringen skall upphöra att gälla. För fall, varom sålunda är fråga, har Kungl. Maj:t härjämte fastställt lönereglering, som — därest giltigheten av den förra (interimistiska) löneregleringen kommer att upphöra före utgången av tjugo år från dess ikraft-

trädande — skall bli gällande för återstoden av denna tjuugoårsperiod, varvid tillika förordnats, att dagen för upphörandet av den förra löneregleringen skall utgöra dag för ikraftträdandet av den senare. Övervägande skäl synas tala för att rubbning icke företages beträffande en dylik, visserligen per den 1 maj bestämd, men *inom* en regelmässig tjuugoårsperiod fallande sluttermin, som tillika enligt redan meddelat förordnande utgör begynnelsestermin för den efterföljande.

Beträffande den senare löneregleringen åter kommer huvudbestämmelsen i tillägget att vinna tillämpning, och kommer följaktligen giltighetstiden för densamma att tilländagå vid kalenderårsskifte.

Stiftsnämnden i Strängnäs, som — på sätt förut berörts — förordar ecklesiastikårsindelningens utbytande mot en indelning efter statligt budgetår, finner det emellertid olämpligt, att, därest en övergång från ecklesiastikår till kalenderår likväl skulle komma att beslutas, sådan omläggning genomföres i den ordning, som av boställsberedningen föreslagits. Beredningens förslag innebure nämligen, att i de flesta fall övergången till kalenderår för ett och samma pastorat i ett hänseende (beträffande normaluppskattningarna och skogshushållningsplanerna) komme att förläggas till början av kalenderåret men i annat hänseende (beträffande löneregleringarna) till slutet av detsamma. En följd härav bleve, att i pastorat, där prästerskapet enligt nu gällande lönereglering åtnjöte förmån av ved in natura, vid uppskattningen av löneboställes normalavkastning för perioden närmast efter omläggningen hänsyn måste tagas till att sådan husbehovsved skall från bostället utgå under det första året i perioden men ej under de följande åren. Stiftsnämnden anser fördenskull, att nu gällande löneregleringar och fastställda normaluppskattningar borde bibehållas vid sin giltighetstid, och att i stället den nya lönereglerings-, respektive normaluppskattningsperioden efter övergången borde avkortas att, med samma undantag i avseende å löneregleringarna som boställsberedningen föreslagit, utgå vid kalenderårsskiftet närmast före den 1 maj, då perioden eljest skolat utgå. Vid övergången skulle följaktligen normalavkastningsuppskattningar och skogshushållningsplaner upprättas för 9 år 8 månader samt löneregleringar fastställas för 19 år 8 månader.

Departementschefen: Den olägenhet, som enligt stiftsnämndens i Strängnäs härom yttrade mening skulle kunna tänkas förbunden med den av boställsberedningen här föreslagna övergångsordningen, finner jag icke hava den betydelse, att densamma motiverar ett frångående av boställsberedningens förslag. Uppmärksammas må, att med det av stiftsnämnden ifrågasatta förfaringssättet de eftersträfvade fördelarna av löneregleringsperiodernas omläggning skulle vinnas först successivt under en avsevärd övergångstid. Jag har ej heller i övrigt funnit anledning till erinran mot boställsberedningens förslag i denna del.

Förslaget till lag med ändrade bestämmelser för ikraftträdandet av lagen den 21 november 1925 (nr 449) om resanslag åt vissa präster i nyreglerade pastorat.

Boställsberedningens förslag innebär ett upphävande av de övergångsbestämmelser, på grund av vilka här ifrågavarande lags successiva ikraftträdande för vissa fall skall äga rum vid ingången av ecklesiastikår, samt denna tidpunkts ersättande med andra, mera lämpliga terminer.

Till stöd för förslaget har *beredningen* anfört:

Med ecklesiastikårsindelningens avskaffande lär icke längre föreligga något skäl, varför ej förmånen av fast resanslag skulle kunna tilldelas präst även från och med annan begynnelsetermin under året än den 1 maj. Med den föreslagna författningsändringen avses, att präst, vilken under de i lagen om resanslag angivna förutsättningarna finnes berättigad att erhålla anslag som nyss nämnts, skall få uppbära anslaget utan onödigt dröjsmål. I sådant syfte föreslås, att präst, varom här är fråga, skall få tillträda anslaget — vare sig rätten därtill är beroende av arrendekontrakts utlöpande eller av Kungl. Maj:ts förordnande — redan från och med månadsskiftet därefter. I det förra av de här angivna fallen är betydelsen av terminsändringen visserligen icke särskilt stor; då giltigheten av arrendekontrakt, som här avses, väl undantagslöst upphör den 14 mars, rör det sig blott om en tidsförskjutning av en månad. Av väsentligt större betydelse blir emellertid den föreslagna författningens jämkningen i de fall, där Kungl. Maj:t på föreliggande »särskilda skäl» förordnar om anslaget. Dröjsmålet med anslagets tillträädande kan, enligt den i detta hänseende för närvarande gällande regleringen, komma att uppgå till ett år — ett förhållande, som får anses vara desto mindre lämpligt som behovet av det sökta anslagets beviljande utan oskäligt uppskov väl i dessa fall plägar framstå med särskild styrka.

För lagens ikraftträdande föreslås den 1 maj 1935. Med valet av 1 maj-terminen för ikraftträdandet förfaller behövligheten av övergångsbestämmelser för det fall, att Kungl. Maj:t *före* lagens ikraftträdande förordnat om anslaget att utgå från och med denna tidpunkt.

Domkapitlet i Härnösand föreslår ändring av boställsberedningens förslag såtillvida, att fast resanslag skall kunna tilldelas präst allenast från och med den 1 april närmast efter förut gällande arrendekontrakts upphörande, varigenom arbetet med uträkningen av dyrtidstilläggen skulle bliva mindre tyngande.

I ett vid kammarkollegiets utlåtande fogat särskilt uttalande anför *t. f. kammarrådet Skoglund*, med vilken *kammarrådet Klockhoff* instämmer, att ifrågavarande av boställsberedningen föreslagna ändring icke syntes vara påkallad av något praktiskt behov, enär de avsedda bestämmelserna vore av övergående art och vid tiden för den föreslagna lagens ikraftträdande allenast ett fåtal präster torde återstå, på vilka ändringen kunde få tillämpning.

Departementschefen: Ändringsförslaget är en naturlig konsekvens av den föreslagna avvecklingen av ecklesiastikåret inom övriga områden av prästlöneväsendet. Att de ändrade tidsbestämningarna få betydelse för endast ett mindretal löntagare, lär icke i och för sig utgöra något skäl att avstå

från den föreslagna författningsjämkningen, då denna likväl för de ifrågavarande löntagarna måste anses vara av ett visst praktiskt värde. Domkapitlets i Härnösand förslag ligger delvis vid sidan om ämnet och torde för löntagarna i givna fall komma att innebära en försämring. Jag anser mig följaktligen böra biträda vad boställsberedningen föreslagit.

Förslaget till lag om ändrad lydelse av 3 § 1 mom. lagen den 13 december 1929 (nr 382) om provisorisk tilläggslön åt kyrkoherdar och komministrar i nyreglerade pastorat m. m.

Jämlikt 3 § 1 mom. första stycket av ifrågavarande lag skall provisorisk tilläggslön åt kyrkoherdar och komministrar samt provisoriskt tilläggsarvode åt ständiga adjunkter av varje pastorat, såvitt angår dess prästerskap, »gäldas på sätt och i den ordning 11 § 1 mom. samt 19 och 20 §§ lagen om reglering av prästerskapets avlöning stadga».

Av de häri åberopade stadgandena i prästlönereglingslagen reglerar stadgandet i 11 § — på sätt tidigare berörts — tiden för utbetalningen av kyrkoherde och komminister tillkommande löner, 19 § den ordning, vari för dessa löners bestridande anvisade medel skola tagas i anspråk, samt 20 § vilka skola deltaga i gäldandet av för lönerna erforderliga församlingsavgifter.

Utöver berörda hänvisning till prästlönereglingslagens bestämmelser upptager emellertid lagen om provisorisk tilläggslön m. m. i 3 § 1 mom. andra stycket den ytterligare bestämmelsen, att »tilläggslön och tilläggsarvode, varom här förmäles, skola av kyrkorådet kvartalsvis utbetalas samtidigt med den befattningshavaren jämlikt lagen om reglering av prästerskapets avlöning tillkommande avlöningen».

Beträffande här åsyftade lagändring har *boställsberedningen* anfört:

Då utbetalningen av löneomedel enligt lagen om provisorisk tilläggslön redan på grund av den i 3 § 1 mom. *första stycket* intagna hänvisningen till 11 § 1 mom. prästlönereglingslagen skall ske kvartalsvis, är det nya, som i 3 § 1 mom. *andra stycket* utsäges, endast det, att utbetalningen av berörda löneomedel skall ske *samtidigt* med utbetalningen av den reglerade lönen.

På sätt i fråga om den föreslagna ändringen i 11 § 1 mom. prästlönereglingslagen blivit erinrat, är förutsatt, att den förändrade ordningen för utbetalningen av prästerskapets löner skall avse jämväl provisorisk tilläggslön och provisoriskt tilläggsarvode. Då genom den föreslagna bestämmelsen i sistberörda lagrum, att löneutbetalningen skall ske månadsvis *i efterskott*, även betalningsdagen blivit fixerad (den sista i månaden), bör bestämmelsen i 3 § 1 mom. andra stycket lagen om provisorisk tilläggslön m. m. upphävas.

I övrigt hänvisar beredningen till vad härförut redan blivit i detta ämne anfört.

Förslaget till lag om ändring i vissa delar av lagen den 9 december 1910 (nr 141, sid. 35) om emeritilöner för präster.

De föreslagna ändringarna åsyfta — jämte ändrad tid för emeritilöns utbetalande — ett upphävande av de bestämmelser, som beträffande präst, vilken tilldelats emeritilön, föreskriva frånträdande av innehavande tjänstebefattning den 1 maj. Ändringarna beröra 5 och 6 §§, varjämte för desamma ikraftträdande föreslagits särskilda övergångsstadganden.

5 §.

Rörande ändringen häri anför *boställsberedningen* följande:

Paragrafen upptager — enligt sin nuvarande lydelse — i andra stycket bestämmelse om skyldighet för vederbörande domkapitel att före slutet av december månad hos Kungl. Maj:t anmäla, då stiftet tillhörande präst, enligt bestämmelserna i lagen, finnes böra komma i åtnjutande av emeritilön.

Enligt föreslagen ändring i 6 § skall tillträde av tilldelad emeritilön ske med utgången av mars månad i stället för såsom nu gäller vid början av visst ecklesiastikår eller sålunda den 1 maj. Denna ändrade termin skulle påkalla en motsvarande ändring av tidsfristen i förevarande 5 §. Då emellertid här ifrågakommande, i 5 § andra stycket meddelade ordningsföreskrifter synas böra tillhöra den administrativa regleringen på förevarande förvaltningsområde, föreslås att de helt utgå.

I detta sammanhang må erinras, att 9 § i emeritilönelagen, vilket lagrum upptager en tidsbestämmelse motsvarande den, som återfinnes i 5 §, och för övrigt hänvisar till denna senare paragraf, är en övergångsbestämmelse som numera saknar tillämplighet.

6 §.

Till stöd för förslaget i denna del anför *beredningen*:

Förslaget till ändrad lydelse av denna paragraf avser i första hand de gällande bestämmelserna om tidpunkten för frånträdan av innehavande tjänstebefattning för präst, som tilldelats emeritilön, samt om tidpunkten för tillträde av dylik lön. I sådant hänseende föreslås, att den gällande, av ecklesiastikårsindelningen beroende terminen 1 maj utbytes mot 1 april. Den praktiska fördelen vinnes härigenom, att präst, som tilldelats emeritilön, kommer att frånträda sin tjänst å fardag. Ett förslag till omläggning av nu berörda tidsfrist, på sätt här nämnts, framlades av 1931 års prästlöneregleringssakkunniga, vilka därvid underströko lagändringens betydelse för underlättande av bostadsbytet för såväl av- som tillträdare av prästgården.

Vidare föreslås den ändringen i paragrafen, att emeritilön skall utbetalas månadsvis i efterskott i stället för kvartalsvis. Genom kungörelsen den 10 mars 1922 (nr 121) med bestämmelser om utbetalning månadsvis av vissa pensioner m. m. är stadgat, att denna betalningsordning skall tillämpas för f. d. befattningshavare i statens tjänst. Följdriktigheten läser kräva, att de prästerliga emeriti icke längre undanhållas förmånen av en dylik tidsenligare utbetalningsordning. Det torde icke behöva befaras, att anordningen skall komma att förorsaka statskontoret nämnvärd arbetsökning. Det kan till belysning härav erinras om att antalet emeriti för närvarande utgör cirka 200. Antalet f. d. statsanställda, vilka genom statskontoret uppbara sina pensioner månadsvis, uppgår för närvarande till inemot 4,000.

Beträffande övergångsstadgandena anför *beredningen* slutligen:

Lagändringarna äro avsedda att träda i kraft med avseende å ordningen för utbetalningen av emeritilön den 1 januari 1936 eller vid samma tidpunkt, då enligt boställsberedningens förslag den månatliga utbetalningen skulle börja tillämpas för i tjänst varande präster. Beträffande övriga ändringar i 6 § påkallas dock ett tidigare ikraftträdande, därest den förändrade ordningen för tillträde av tilldelad emeritilön skall, beträffande ordinarie präst, kunna vinna tillämpning redan under år 1936.

Förslaget till lag om dyrtidstillägg åt präster.

Med detta förslag avses, å ena sidan, att upphäva de bestämmelser i lagarna nr 724 år 1918 och 844 år 1920 om krigstidsunderstöd och dyrtidstillägg, som föreskriva dessa förmånens utgående för ecklesiastikår, och, å andra sidan, att sammanföra övriga stadganden i berörda två lagar till en gemensam lag, som, på grund av numera inträdda förändrade förhållanden, i förslaget erhållit en väsentligen förenklad avfattning.

Till stöd för lagförslaget anför *boställsberedningen*:

Rörande dyrtidstillägg till präster, som åtnjuta lön eller arvode enligt lagen om reglering av prästerskapets avlöning, gäller — från och med den 1 maj 1930 och intill dess annorlunda förordnas — kungörelsen den 20 juni 1930 (nr 281) angående dyrtidstillägg åt kyrkoherdar och komministrar i nyreglerade pastorat samt åt kontraktsprostar och vissa extra ordinarie präster med de i samma kungörelse, senast genom kungörelsen den 30 juni 1933 (nr 449), vidtagna ändringar. Beträffande dyrtidstillägg å emeritilöner gäller från och med den 1 maj 1927 kungörelsen den 18 juni samma år (nr 295) angående dyrtidstillägg åt innehavare av prästerliga emeritilöner. De i de ifrågavarande författningarna — 1930 och 1927 års kungörelser — angivna grunder för dyrtidstilläggens utgående hava, i anslutning till bestämmelserna i de därom gällande lagarna, varit underställda riksdagens prövning och godkännande.

I sakligt hänseende avviker det föreliggande förslaget till lag i ämnet från de två lagar densamma avser att ersätta allenast därutinnan, att dyrtidstilläggen frigjorts från ecklesiastikårsindelningen. Då tilldelandet av dyrtidstillägg åt i tjänst varande präster gjorts beroende av att sådan förmån utgår till statens befattningshavare, lära dyrtidstilläggen åt de förra framdeles böra, i likhet med vad som nu äger rum beträffande de senare, fastställas för statligt budgetår. Samma period bör då givetvis tillämpas beträffande dyrtidstilläggen åt innehavare av prästerliga emeritilöner.

Den nya lagen föreslås skola träda i kraft den 1 januari 1935, då lagarna nr 724 år 1918 och nr 844 år 1920 skulle upphöra att gälla. Valet av denna tidpunkt för ikraftträdandet möjliggör, att beslut om grunder för de prästerliga dyrtidstilläggens utgående för tiden efter den 1 maj 1935 kan av samma års riksdag fattas utan bundenhet av ecklesiastikårsindelningen. Prövas sådana tillägg till präster böra utgå även efter angivna tidpunkt, lär beslutet härom böra avse dels övergångsperioden den 1 maj—30 juni 1935, dels tiden den 1 juli 1935—30 juni 1936.

Mot de närmast härförut berörda tre lagförslagen, de om ändring i särskilda delar av lagen om tilläggs-lön m. m. och emeritilönelagen samt det om dyrtidstillägg åt präster, hava i de angivna yttrandena icke framförts några erinringar förutom i följande två hänseenden:

Domkapitlet i Västerås avstyrker förslaget om tidigare frånträdande av tjänstebefattning för präst, som tilldelats emeritilön, under framhållande, att en ändring därutinnan, på sätt föreslagits, skulle från församlingsarbetets synpunkt medföra allvarliga olägenheter, i det att ombyte av präst i så fall ofta skulle komma att inträffa under pågående konfirmationsundervisning.

Domkapitlet i Härnösand tillstyrker visserligen boställsberedningens förslag,

att de prästerliga dyrtidstilläggen skola fastställas för statligt budgetår, men avstyrker, att dyrtidstilläggsprocenten — på sätt domkapitlet ansett sig kunna av beredningens förslag utläsa — skulle, i likhet med vad för stats-tjänstemännen för närvarande gäller, komma att växla efter det för varje kvartal bestämda levnadskostnadsindex. En dylik förändring av det för budgetåret utgående dyrtidstillägget skulle, enligt domkapitlets förmenande, medföra en icke oväsentlig arbetsökning utan praktiskt värde för löntagarna.

Departementschefen: Vad domkapitlet i Västerås anmärkt emot förslaget om ändring i emeritilönelagen lärer väl i enstaka fall kunna framstå såsom en något oläglig konsekvens av den ändrade tidpunkten för tillträde av emeritilönen. Jag erinrar emellertid om att den i detta hänseende framhållna olägenheten givetvis än oftare kan inträffa vid ombyte av präst av annan anledning, då ju sådant ombyte ej längre är bundet vid den 1 maj eller annan förutbestämd termin. Jag finner den framförda erinringen, med hänsyn till de praktiska fördelar förslaget eljest innebär, icke böra föranleda ett frångående av detsamma.

Vad angår den av domkapitlet i Härnösand berörda frågan om de prästerliga dyrtidstilläggens utgående oberoende av växlingarna i levnadskostnadsindex under året, får jag erinra om att denna speciella fråga icke omedelbart regleras vare sig i de gällande lagarna om dyrtidstillägg åt präster eller i det av boställsberedningen nu framlagda förslaget till ny lag i ämnet. Prövningen av sagda spörsmål tillkommer nu och skall jämväl enligt förslaget tillkomma Kungl. Maj:t och riksdagen i sammanhang med de av statsmakterna årligen fattade besluten om här omförmälda och övriga grunder för de prästerliga dyrtidstilläggens beräkning.

Mot boställsberedningens här senast behandlade tre lagförslag, vilka i övrigt vunnit en nära nog enhällig anslutning av de däröver hörda vederbörande, har jag för egen del i huvudsak icke funnit anledning till någon erinran.

Förslaget till lag om ändrad lydelse av 3 och 6 §§ lagen den 30 augusti 1932 (nr 404) om kyrkofond samt om tillägg till samma lag.

I detta sammanhang torde till en början vissa frågor rörande de rättsförhållanden, som för närvarande regleras i tiondeavskrivningslagen, böra något beröras. Jag återoppar därutinnan vad *boställsberedningen* anfört i sin skrivelse:

Tiondeavskrivningslagen upptager bestämmelser *dels* i 1—3 §§ om en fortgående indragning till statsverket av tionden samt den närmare proceduren för indragningen, *dels* i 4 § om statsverkets förpliktelse att till kyrkofonden erlagga ett under tiden för indragningen successivt ökat belopp i ersättning för de indragna avgifterna, *dels ock* slutligen i 5 och 6 §§ om ordningen för en avskrivning (under tjugo år) av de genom indragningen under statsverkets omedelbara disposition komna avgifterna samt om dessa avgifters debitering, uppbörd och redovisning.

I och med det att giltighetstiden för den numera enda återstående, å

1862 års förordning grundade löneregleringen (för kyrkoherdetjänsten i Tanums och Lurs församlingars pastorat) den 30 april 1934 tilläandagår, blir vid denna tidpunkt indragningen av här ifrågavarande avgifter för hela landet definitivt genomförd. Uträkningen av den summa i penningar, till vilken tionde- och övriga fastighetsavgifter inom det nämnda pastoratet böra beräknas, torde inom kort komma att fastställas av kammarkollegiet. Efter ett lagakraftvunnet beslut i här omförmälda ärende blir slutsumman för den från statsverket utgående totala tiondeersättningen slutgiltigt fixerad. Bestämmelsen om statsverkets åtagande att alltfört erlægga denna ersättning synes härefter hava sin naturliga plats i lagen om kyrkofond, i vilken lag ersättningen — i 3 § 1) — för närvarande finnes upptagen bland kyrkofondens övriga i lagrummet förtecknade inkomster.

Då de grundläggande bestämmelserna i tiondeavskrivningslagen eller de, som beröra *indragningen* av ifrågavarande avgifter, hädanefter komma att sakna vidare tillämplighet, kvarstå av lagens bestämmelser, därest stadgandena rörande statsverkets skyldighet att för samma avgifter lämna kyrkofonden ersättning ävensom om betalningsperiod och utbetalningstermin för omförmälda ersättning införas i lagen om kyrkofond, allenast de, *prästlöneväsendet icke berörande* föreskrifter, som avse den fortsatta avskrivningen av de indragna avgifterna samt debitering, uppbörd och redovisning av desamma.

Enligt de sist berörda bestämmelserna skall under loppet av tjugo år en fortgående nedsättning av ifrågavarande avgifter äga rum. För de sista fem åren uttagas endast 20 procent, varefter återstoden eftergives. Avgifter, som icke förfallit till betalning den 30 april 1944, skola omedelbart avskrivas. Vid denna sistnämnda tidpunkt skall sålunda den ifrågavarande avgiftsplikten i allt fall vara slutgiltigt avvecklad.

I skrivelse den 11 juni 1932 (nr 361) har riksdagen anhållit, att Kungl. Maj:t måtte, så snart förhållandena det medgäve, för riksdagen framlägga förslag om påskyndat avskrivande av prästerskapets till statsverket indragna tionde. Över skrivelsen har inforrats gemensamt utlåtande av kammarkollegiet och statskontoret, vilket utlåtande, enligt vad boställsberedningen inhämtat, vid tiden för dess skrivelse ännu icke var avgivet.

Boställsberedningen har vid avfattningen av sina förslag utgått ifrån att de ifrågavarande bestämmelserna av statsfinansiella skäl, i allt fall tillsvidare, komma att lämnas orubbade. Beredningens förslag avser följaktligen, dels att ett stadgande med det materiella innehållet i 4 § tiondeavskrivningslagen infogas i lagen om kyrkofond (3 §), dels att den förra av dessa lagar upphäves med det förbehåll likväl, att vad i 5 och 6 §§ i lagen stadgas om avskrivningen och vad därmed äger samband skall, intill dess av Kungl. Maj:t och riksdagen annorlunda beslutes, fortfarande vinna tillämpning.

För ecklesiastikårsberäkningens ersättande med kalenderårsberäkning vid den årligen erforderliga avräkningen mellan kyrkofonden och pastoraten föreslår *boställsberedningen* slutligen föreskrifter *dels* om begränsning till kalenderårsskifte av löpande perioder för uppskattning av löneboställens årliga normalavkastning, *dels* om bestämmandet för övergångsperioden den 1 maj —31 december 1935 ej mindre beträffande allmänna kyrkoavgiften och öretalet för församlingsavgifterna än även beträffande tillskotten till pastoraten för prästlönekostnadernas bestridande.

3 §.

Boställsberedningen anför:

De föreslagna nya bestämmelserna i förevarande paragraf åsyfta *dels* en förenklad beteckning för de under 1) och 2) uppräknade, från statsverket till kyrkofonden utgående ersättningarna, *dels* ett fixerande i lagen — i likhet med vad som skedde år 1932 beträffande den andra av här ifrågakvarande ersättningar — av det belopp, varmed den under 1) angivna ersättningen för prästerskapets indragna tionde framdeles skall utgå, *dels* ock upptagande i lagen av bestämmelser om betalningsperiod och utbetalningsdag för båda dessa ersättningar.

Beteckningarna för ersättningarna hava avfattats i nära anslutning till rubrikerna i riksstaten för de motsvarande statsanslagen. De tidigare använda utförligare beteckningarna hava ansetts i lagen kunna utelämnas, då ersättningarna däri till beloppen angivas.

På sätt förut berörts förutsätter det föreslagna upphävandet av tiondeavskrivningslagen närmare bestämmelser om tiondeersättningen i kyrkofondslagen. I sådant avseende innefattar förslaget, förutom angivande av tiondeersättningens belopp, endast sådan ändring i nu gällande föreskrifter, att *dels* nämnda ersättning, vilken enligt tiondeavskrivningslagens bestämmelser skulle för varje ecklesiastikår från statsverket inlevereras till kyrkofonden vid ecklesiastikårets början, efter ecklesiastikårets borttagande skall utgå efter kalenderår, *dels* betalningsterminen för densamma flyttas till januari månad under det kalenderår, ersättningen avser.

Beträffande det särskilda statsanslaget under 2) har tidigare icke i författningarna funnits annan betalningsföreskrift än att detsamma skall utgå årligen. Förarbetena till 1910 års kyrkofondslag giva emellertid vid handen, att förevarande ersättning från början avsetts skola till kyrkofonden inlevereras i förskott före ingången av det ecklesiastikår, vartill densamma vore att hänföra. I 1903 års betänkande och förslag angående reglering av prästerskapets avlöning anföres sålunda (sid. 247) i specialmotiven till 5 § i förslaget till lag om kyrkofond: »Redan *färdigbildade fonder* eller dermed jemförliga tillgångar, hvilka äro att hänföra till de gemensamma aflöningsmedlen (§ 2), äfvensom från statsverket utgående *ersättningar för ränte- och tiondeanslag eller anslag i penningar* (§ 3 mom. 3) synas böra öfverföras till kyrkofonden närmast före ecklesiastikåret 1914—15, eller således den 1 januari 1914, då ett nytt räkenskapsår börjar». Ersättningen skulle, i likhet med ersättningen för prästerskapets tionde, utgå till kyrkofonden årligen allt ifrån fondens första år, ecklesiastikåret 1914/1915. På sätt framgår av en boställsberedningens skrivelse bifogad tablå har ifrågakvarande ersättningsbelopp (bortsett från de två första åren, för vilka utredningen om ersättningsbeloppets storlek icke hann att i tid slutföras) av statskontoret varje år till och med år 1922 omförts till kyrkofonden under januari månad före respektive ecklesiastikårs början. Vid budgetomläggningen år 1922 upptogs emellertid icke något anslag för denna ersättningspost i riksstaten för tiden den 1 januari—30 juni 1923. I följd av den härigenom uppkomna förskjutningen i anslagsbeviljandet har ock ersättningen förskjutits. Det anslag, som senast under år 1933 beviljats, avser på grund härav ecklesiastikåret 1933/1934. Enligt den ordning, vari ersättningsbeloppen under den senare tiden omförts till kyrkofonden, skulle beloppet för sagda ecklesiastikår komma att av statskontoret omföras i juni månad år 1934 eller efter ecklesiastikårets utgång. För ecklesiastikåret 1934/1935 bör anslag beviljas av 1934 års riksdag.

Beträffande ikraftträdandet av de i förevarande paragraf föreslagna ändringarna anför *boställsberedningen* vidare:

Ändringarna i 3 § äro med hänsyn till däri reglerade betalningsterminer föreslagna att träda i kraft den 1 maj 1935. Samtidigt därmed är avsett, att tiondeavskrivningslagen — med den begränsning, som förut nämnts — skall upphöra att gälla.

Med avvecklingen av ecklesiastikårsindelningen enligt föreliggande förslag uppkommer efter utgången av ecklesiastikåret 1934/1935 och före tillämpningen av de föreslagna nya betalningsterminerna en övergångsperiod av åtta månader, mellan den 1 maj 1935 och den 1 januari 1936. För regleringen av statsverkets betalningsskyldighet för denna tid i avseende å här berörda ersättningar erfordras särskilda övergångsbestämmelser. I sådant syfte har här föreslagits, att båda de ifrågavarande ersättningarna skola för övergångsperioden utgå med reducerade belopp, eller $\frac{2}{3}$ -delar av vad eljest bestämts för helt år. Ersättningen för prästerskapets tionde har för angivna tid föreslagits skola — i överensstämmelse med vad hittills gällt — till kyrkofonden inlevereras under maj månad år 1935. För den under 2) i paragrafen angivna ersättningen har däremot betalningstiden ansetts böra ändras, så att ersättningsbeloppet i enlighet med de i paragrafen föreslagna nya bestämmelserna komme att — såvitt möjligt — utgå i förskott för övergångsperioden. På grund av att anslaget för sistnämnda ersättning lämpligen icke kan upptagas förrän i riksstaten för budgetåret 1935/1936, har dock utbetalningen för övergångsperioden icke kunnat förläggas tidigare än till juli månad 1935. Jämlikt dessa övergångsbestämmelser skulle följaktligen berörda två till kyrkofonden från statsverket utgående ersättningar komma att belasta statsbudgeten på följande sätt:

	Budgetåret	
	1934/1935	1935/1936
	kr.	kr.
<i>Ersättningen för prästerskapets tionde:</i>		
för tiden $\frac{1}{5}$ — $\frac{31}{12}$ 1935	3,091,800: — ¹	—
för kalenderåret 1936	—	4,637,700: — ¹
<i>Ersättningen för vissa statsanslag:</i>		
för ecklesiastikåret 1934/35	301,250: —	—
för tiden $\frac{1}{5}$ — $\frac{31}{12}$ 1935	—	208,833: 33
för kalenderåret 1936	—	301,250: —

¹ Beloppen ej slutligt fixerade.

Å riksstaten för budgetåret 1935/36 skulle alltså erfordras ett anslag för sistnämnda ersättning å 510,083 kronor 33 öre, avseende tiden $\frac{1}{5}$ 1935— $\frac{31}{12}$ 1936. Detta förhållande förklaras av att anslaget, på sätt förut omnämnts, vid det statliga budgetårets omläggning år 1923 icke uppfördes med något belopp i övergångsbudgeten för första halvåret 1923.

Ett av *boställsberedningen* beträffande vardera av berörda ersättningar uppgjort och dess skrivelse bifogat schema belyser ytterligare, huru de för ersättningarna utgående statsanslagen belöpa per budgetår och betalningsperiod, samt huru de för övergångsperioden den 1 maj—31 december 1935 reducerade ersättningsbeloppen påverka avräkningen mellan statsverket och kyrkofonden.

Kammarkollegiet, som icke haft något i sak att erinra mot boställsberedningens förslag, har dock beträffande den föreslagna beteckningen för den i förevarande paragraf under 2) upptagna ersättningen uttalat önskvärdheten av att, för framtida kännedom om ersättningens rätta natur och ursprung, denna erhöles en i huvudsak likartad lydelse med den, som förekomme i statskontorets fondredogörelse, eller: »ersättning av statsverket med tillhoppa 301,250 kronor för anslag i krono- och kyrkotionden samt oindelt spannmål och hemmansräntor ävensom i penningar».

De två *reservanterna inom kammarkollegiet* hava angående nu berörda delar av förslaget anført: Den beträffande de omförmälda statsersättningarna föreslagna omläggningen skulle för kyrkofondens del medföra, att fonden under ett räkenskapsår (budgetåret 1934/1935) skulle gå miste om cirka 1,5 miljoner kronor av den ersättning för indragen prästtione, som det åläge statsverket att erlägga, under det under budgetåret 1935/1936 den i punkt 2 omförmälda ersättningen skulle utgå med ett med 200,833 kronor förhöjt belopp. De i statsbudgeten för ifrågavarande ändamål upptagna anslag komme att för nämnda år minskas, respektive ökas med motsvarande belopp. — Att minskningen i tiondeersättningsanslaget icke kunde betraktas såsom uteslutande en omläggning av bokföringsår framginge därav att i kyrkofondens behållning vid utgången av budgetåret 1934/1935 komme att förefinnas en brist på 1,5 miljoner kronor och att samma belopp komme att saknas vid varje påföljande budgetårs utgång. Denna brist vore desto betänkligare som den innebure ett ingrepp på den finansplan, som ligger till grund för den gällande ordningen för bestridande av kostnaderna för prästerskapets avlöning. — Den föreslagna nedsättningen av tiondeersättningen vore icke förknippad med någon omläggning av vare sig det statliga budgetåret eller kyrkofondens bokföringsår. Ersättningen är numera fixerad till för alla år lika belopp och skall betalas årligen på bestämda tider för all framtid. För utbetalningen vore det således utan betydelse, att ersättningsbeloppet vid fastställandet beräknats och förklarats skola utgå för ecklesiastikår. De föreslagna rubbningarna i kyrkofondens inkomster och statsverkets utgifter påkallades icke av avvecklingen av det s. k. ecklesiastikåret, som icke utgjorde räkenskapsår för kyrkofonden. — Ej heller föreläge med hänsyn till de kyrkofonden åliggande utgifter något behov att framflytta betalningsterminen för tiondeersättningen till januari månad. — Vad anginge den i punkt 2 omförmälda ersättningen förefunnes icke något hinder att, därest så med hänsyn till kyrkofondens behov av likvida medel kunde befinnas erforderligt, utan statsbudgetens särskilda belastning utbetala beloppet i början av varje budgetår, som år 1922 avsågs. Härför erfordrades ingen lagändring. — I enlighet härmed avstyrkes ändring av ifrågavarande paragraf jämte de föreslagna bestämmelserna för ikraftträdandet av sådan ändring och därtill hörande övergångsbestämmelser, ävensom upphävande av tiondeavskrivningslagen, vilken sistnämnda åtgärd icke vore av förhållandena påkallad och ej heller medförde några praktiska fördelar, då vissa bestämmelser i denna lag likväl alltjämt skulle gälla.

Riksräkenskapsverket har i fråga om förutberörda under punkt 2 i paragrafen upptagna ersättning ifrågasatt, huruvida icke densamma för den föreslagna övergångsperioden lämpligen borde tillföras kyrkofonden före den 1 juli 1935. Det för sagda tid avsedda extra ersättningsbeloppet, 208,833 kronor 33 öre, skulle därigenom behöva anslås redan i riksstaten för budgetåret 1934/35 och sålunda komma att belasta samma budgetår, varunder anslaget till tiondeersättningen enligt förslaget komme att utgå med reducerat belopp.

Domkapitlet och stiftsnämnden i Göteborg samt *statskontoret* ävensom *styrelserna för stadsförbundet och landskommunernas förbund* hava i detta sammanhang fäst uppmärksamheten på det förhållandet, att vissa betalnings-svårigheter — särskilt efter omläggningen av löneutbetalningarna enligt de föreslagna ändringarna i prästlöneregleringslagen — kunde tänkas vid givna tidpunkter under året uppstå för pastoraten. Uttalandena i denna del gå i allmänhet ut på, att dessa svårigheter måtte bli tillbörligen beaktade vid den revision av de nu gällande stadgandena rörande tidpunkterna för avräkningarna mellan kyrkofonden och pastoraten samt för utbetalning till pastoraten av tillskott ur kyrkofonden, som — därest periodomläggningen i övrigt enligt det föreliggande förslaget bleve genomförd — måste bli erforderlig.

Departementschefen: Vad till en början angår den här sist framhållna angelägenheten att i görligaste mån söka reducera anledningarna till betalnings-svårigheter för pastoraten, får jag erinra om att förutsättningarna för ett tillgodoseende av detta önskemål väsentligen äro beroende av genomförandet utav den terminsomläggning för inbetalningen till kyrkofonden av de i förevarande paragraf uppräknade ersättningsbeloppen, vartill det föreliggande förslaget syftar. Enligt för närvarande gällande bestämmelser — meddelade i kungörelsen den 28 april 1933 (nr 146) — skall avräkningen mellan kyrkofonden och vederbörande pastorat utföras av stiftsnämnden före den 1 maj, d. v. s. före löneårets ingång. Tidpunkten för verkställandet av de betalningar, som på grund av sådan avräkning skola ske antingen från eller till kyrkofonden, har i nämnda kungörelse — i överensstämmelse med vad som gällt enligt tidigare avräkningsförfarande — bestämts till september eller sålunda till femte månaden av löneåret. I och med löneårets omläggning till kalenderår lärer ock tiden för avräkningarnas verkställande böra skjutas tillbaka, så att dessa kunna varda avslutade före det nya löneårets ingång den 1 januari. Sker därjämte i enlighet med boställsberedningens förslag en förändrad redovisning av de båda kyrkofonden tillkommande statsanslagen därhän, att desamma beräknas belöpa för kalenderår och tillföras fonden under januari månad, torde för kyrkofondens del icke föreligga något hinder, att redan under samma månad från fonden utanordnas de tillskottsbelopp, som enligt avräkningarna skola tillgodokomma pastoraten för året. Kyrkofonden enligt avräkningarna kontant tillkommande allmän kyrkoavgift synes däremot, med hänsyn till tiden för kommunalupp-bördsstämornas hållande, lämpligen icke böra avkrävas pastoraten förrän under påföljande mars månad. Förslag till närmare föreskrifter för ett i här angiven riktning ändrat avräkningsförfarande har jag, därest de nu föreliggande ändringsförslagen varda antagna, för avsikt att sedermera framlägga för Kungl. Maj:t.

Den av kammarkollegiet föreslagna beteckningen å den mindre av de här ifrågavarande statsersättningarna är ej fullt adekvat, då beloppet icke utgör en omedelbar ersättning för anslag i krono- och kyrkotionde m. m. utan rätteligen avser en ersättning för av prästerskapet förut åtnjutna statsanslag, som utgått dels i gottgörelse för äldre anslag i krono- och kyrkotionde m. m., dels i penningar. En fullt uttömmande beteckning å anslagsposten måste fördenskull bliva allt för tung och obekvämt. Då det med hänsyn till den föreslagna bestämmelsens samband med de äldre lydelseerna i såväl 1910 som 1932 års kyrkofondslagar näppeligen behöver befaras, att det av boställsberedningen föreslagna mera kortfattade beteckningssättet skulle medföra någon risk i det av kollegiet antydda avseendet, har jag icke funnit den gjorda erinringen böra föranleda någon ändring i den av boställsberedningen föreslagna avfattningen.

Vad reservanterna inom kammarkollegiet andragit beträffande den i övergångsbestämmelserna föreslagna reduceringen av ifrågavarande två ersättningsbelopp för övergångstiden den 1 maj—31 december 1935 torde grunda sig på missuppfattningen, att det endast vore dessa kyrkofondens *inkomstbelopp*, som skulle anpassas efter den — $\frac{2}{3}$ -dels år omfattande — övergångsperioden. Givet är dock, och torde detta även tydligt framgå av vad boställsberedningen anfört, att jämväl fondens utgifter, ej mindre för löner och dylikt än även och framför allt för tillskott åt pastoraten, förutsatts bliva för motsvarande tid i lika proportion reducerade. Tydligt är, att, när fonden under denna tid icke får vidkännas utgifter för mer än $\frac{2}{3}$ -dels år, det för samma tid ej heller kan för fondens räkning ställas anspråk å större anslag för dessa utgifters bestridande än som motsvarar $\frac{2}{3}$ -delar av anslaget för helt år. Den minskning med cirka 1,5 miljoner kronor, som på grund av tiondeersättningsanslagets reducering kommer att föreligga i kyrkofondens behållning vid utgången av budgetåret 1934/35, utgör givetvis icke någon »brist» i fondens behållning eller någon förlust för densamma. Den minskade behållningen i fonden vid utgången av *räkenskapsåret* är blott en naturlig följd av att fondens räkenskapsår icke sammanfaller med de perioder, för vilka fonden har att fullgöra sina utbetalningar.

Det föreliggande förslaget till ändring av 3 § kyrkofondslagen förutsätter ett upphävande av 4 § tiondeavskrivningslagen. Denna senare bestämmelse utgör numera det enda i ifrågavarande lag alltså gällande stadgande, som berör området för prästlöneväsendet, och är dessutom det enda återstående stadgande i lagen, som äger en icke *tidsbegränsad* giltighet. Jag har vid sådant förhållande icke funnit någon erinran mot boställsberedningens förslag, att lagen i nu förevarande sammanhang — med därvid förutsatt förbehåll — formellt upphäves, helst därigenom markeras, att frågan om en snabbare avskrivning av tionden än vad i lagen finnes bestämt icke berör området för prästlönelagstiftningen.

Av riksräkenskapsverket har ifrågasatts, att det mindre av de ifrågasvarande statsanslagen skulle för övergångsperioden den 1 maj—31 december 1935 tillföras kyrkofonden före den 1 juli samma år, varigenom den av periodomläggningen föranledda ökningen i detta anslag skulle komma att belasta budgetåret 1934—1935. Vad ämbetsverket härutinnan anfört har väl synts mig beaktansvärt. Jag har dock ej funnit tillräckliga skäl föreligga för ett frångående av boställsberedningens förslag i denna del.

Sedan kammarkollegiet den 10 januari 1934 fastställt den summa, vartill de till statsverket indragna tiondeavgifterna i Tanums och Lurs församlingars pastorat inom Göteborgs stift skola beräknas, har statskontoret i skrivelse den 13 innevarande februari anmält, att *slutsumman* för den från statsverket utgående totala tiondeersättningen härigenom blivit bestämd samt att denna summa uppgår till 4,627,886 kronor 12 öre. Den ifrågasvarande ersättningen torde böra i kyrkofondslagen upptagas efter avrundning uppåt till jämnt krontal och följaktligen fixeras till 4,627,887 kronor.

I statsverkspropositionen till årets riksdag har Kungl. Maj:t under åttonde huvudtiteln, punkt 31, föreslagit riksdagen att i avbidan på den proposition i ämnet, som kunde komma att bli riksdagen förelagd, beräkna en minskning av det ordinarie förslagsanslaget till ersättning för prästerskapets tionde, nu 4,634,750 kronor, med 1,542,950 kronor till 3,091,800 kronor. Sedan slutsumman för ersättningen per helt år alltså blivit bestämd, kan — i enlighet med det härförut behandlade förslaget rörande regleringen av statsverkets ersättningsskyldighet i nu berörda hänseende för övergångstiden den 1 maj—31 december 1935 — sagda anslag nu fixeras till $\frac{2}{3}$ -delar av årsbeloppet eller till 3,085,258 kronor.

6 §.

Boställsberedningen:

Ändringen i denna paragraf avser endast ett fullständigande av de i densamma under 3) upptagna uppgifterna åt vilka präster dyrtidstillägg skall av kyrkofonden utgöras. Visserligen anges såväl i nu föreslagen ny lag om dyrtidstillägg som i de äldre lagarna om krigstidsunderstöd och dyrtidstillägg åt präster, att sådant understöd och tillägg — jämväl för innehavare av emeritilön — skall utgå ur kyrkofonden, men fullständigheten av den i 6 § intagna förteckningen över kyrkofondens ordinära utgifter synes kräva här föreslagna komplettering.

Departementschefen: Vad boställsberedningen sålunda föreslagit synes välbefogat och torde icke tarva någon vidare motivering.

Tillägget.

Härom anför *boställsberedningen* följande:

I. Här föreslagna bestämmelser avse att reglera det avräkningsförfarande mellan kyrkofonden och pastoraten, som i händelse av föreliggande lagförslags godkännande blir erforderligt för övergångsperioden den 1 maj—31 december 1935. Den avräkning, som eljest årligen skall ske, verkställs enligt nu gällande bestämmelser i den s. k. medelsförvaltningskun-

görelsen för helt ecklesiastikår. I avräkningen, som sker för varje pastorat, upptagas värdet av löneboställes fastställda årliga normalavkastning, enligt kyrkofondslagen beräknad årsavkastning av pastoratets prästlönefonder och sammanräknade beloppet av församlingsavgifter enligt uttaxering efter för året bestämt öretal. Summan av dessa poster uträknas. Efter förhållandet mellan denna summa och summan av pastoratets för året utgående prästlönekostnader bestämmes, huru stort tillskott från kyrkofonden som för samma årsperiod erfordras för prästlönekostnadernas fulla bestridande. Vad sålunda för året befinnes tillkomma pastoratet i tillskott avräknas mot den allmänna kyrkoavgift, som för pastoratet uträknas enligt det tal, varmed kyrkoavgiften för året bestämts att utgå. Uppkommande saldo, kyrkofonden tillgodo, skall av pastoratet till fonden inbetalas och, pastoratet tillgodo, av statskontoret till pastoratet utbetalas. Dessa in- och utbetalningar, komma följaktligen likaledes att avse helt ecklesiastikår eller annan betalningsperiod om helt år, för vilken avräkningen uppgöres. För möjliggörande av en avräkning för kortare tid än helt år erfordras — jämte vissa administrativa anvisningar — även lagstadgande, som för sådant tillfälle dispenserar från kyrkofondslagens bestämmelser i 5 §, att kyrkoavgift skall av pastorat utgöras efter en *för år* bestämd del av avgiftens grundbelopp, samt i 7 §, att pastorat tillkommande tillskott skall uträknas i förhållande till å ena sidan dess prästlönekostnader *under året* samt å andra sidan den enligt givna regler *för år* fastställda, respektive beräknade avkastningen av löneboställe och lönefonder samt en, efter *för år* bestämt öretal, beräknad uttaxering av församlingsavgifter.

II. Av skäl, som härförut närmare utvecklats, har periodindelningen för normalavkastningsuppskattningarna över lag hittills anslutits till ecklesiastikårsindelningen. Här föreslagna tilläggsbestämmelser åyfta en av övergången till kalenderårsindelning påkallad specialreglering. Med hänsyn till normalavkastningsuppskattningens samband med löneboställes arrendeperioder har det befunnits mest ändamålsenligt att här föreskrives, att fastställda uppskattningar skola till giltighetstiden begränsas, så att de upphöra att gälla vid kalenderårsskiftet fyra månader tidigare än vad eljest skulle varit fallet.

Ett motsvarande stadgande för skogshushållningsplanernas giltighetstid har föreslagits såsom tillägg till den ecklesiastika boställsordningen.

Bestämmelserna i andra stycket av förevarande tillägg till kyrkofondslagen avse närmast vissa detaljer, som böra beaktas vid den förnyade uppskattning, som sker närmast efter det begränsning — på sätt ovan sagts — ägt rum. Med stadgandet i sista stycket avses att råda bot å den brist på »cirkulation» i normalavkastningsuppskattningarna för skoglösa löneboställen, som påtalats av 1932 års ecklesiastika boställssakkunniga och åtskilliga stiftsnämnder.

Tilläggsbestämmelserna föreslås skola träda i kraft samtidigt med lagens utfärdande. Stadgandena under I. böra ligga till grund för Kungl. Maj:ts bestämmande av den del av allmänna kyrkoavgiftens grundbelopp, som skall uttagas för tiden närmast efter den 1 maj 1935, och det öretal, efter vilket församlingsavgifter för samma tid skola uttaxeras. Kungl. Maj:ts förordnande härom bör vara meddelat i god tid före det pastoratens stater för år 1935 — under hösten 1934 — uppgöras. Stadgandena under II. skulle första gången få betydelse under år 1935 för de uppskatt-

ningar av löneboställes normalavkastning, som då böra verkställas för den nya period, som enligt lagförslaget skall taga sin början den 1 januari 1936.

Beträffande den i dessa tilläggsbestämmelser föreslagna övergångsregleringen hava de två *reservanterna i kammarkollegiet* framställt vissa erinringar. De anföra sålunda: Vid bedömande av frågan vilken betydelse ecklesiastikårsberäkningen faktiskt hade vid avräkningen mellan kyrkofonden och pastoraten vore att beakta, att församlingarnas budget- och bokföringsår, jämväl för prästlönerna, utgjordes av kalenderår, att såväl den allmänna kyrkoavgiften som tillskotten från kyrkofonden bestämdes i förhållande till det kommunala skatteunderlaget samt debiterades, respektive tillgodofördes pastoraten med hela beloppen under samma kalenderår. Beloppen, som fördenskull i sin helhet måste upptagas i pastoratens stater för samma kalenderår, utginge sålunda faktiskt redan för kalenderår.

Den i ärendet verkställda utredningen visade tydligt, att den genom kungörelsen den 30 augusti 1932, nr 412, stadgade övergången till kalenderårsberäkning vid avräkningen mellan pastoraten och kyrkofonden utan olägenhet hade kunnat fortbestå. Sedan emellertid ecklesiastikårsberäkningen åter införts och börjat tillämpas under den nya ordningen samt pastoraten sålunda redan vore inställda därpå, syntes en återgång till kalenderårsberäkningen, åtminstone efter nu föreslagna linjer, komma att åsamka pastoraten förluster, vilkas omfattning vore svår att överblicka. För ecklesiastikåret 1934—1935 hade pastoratet att redovisa den avkastning av prästlönstillgångarna, som under året influtit, alltså bland annat den i mars 1935 förfallande arrendeinkomsten av löneboställena. Under övergångsperioden den 1 maj—31 december 1935, då någon arrendeinkomst icke komme att inflyta, hade pastoraten icke några arrendemedel till förfogande för bestridande av prästlönerna. Vid avräkning med kyrkofonden skulle likväl enligt de föreslagna bestämmelserna upptagas två tredjedelar av boställes normalavkastning. Detta innebure, att pastoraten, som sålunda debiterades två tredjedelar av normalavkastningen utan att få uppbara några arrendemedel, förmodligen bleve nödsakade att företaga en extra utdebitering för att täcka skillnaden. Detta kunde för många pastorat bliva ganska betungande. Då det icke vore rättvist att på pastoraten lägga den ekonomiska bördan av ifrågavarande omläggning, borde en sådan konsekvens av omläggningen undvikas. — Genom den i kungörelsen den 30 augusti 1932, nr 412, beslutade avvecklingen av ecklesiastikåret lades det ekonomiska ansvaret för avvecklingen på kyrkofonden. Enligt bestämmelserna däri skulle nämligen i avräkningen mellan kyrkofonden och pastoraten för det närmast före den nya ordningens ikraftträdande tilländagångna ecklesiastikåret 1932—1933 upptagas allenast en tredjedel av de under tiden den 1 januari—30 april 1933 förfallande avlöningsmedlen. Vid den nya ordningens ikraftträdande skulle pastoraten därigenom haft tillgodo två tredjedelar av sagda avlöningsmedel, d. v. s. i regel två tredjedelar av boställsarrendena, för att möta utgifterna under övergångsperioden. Med hänsyn därtill var det riktigt att för sagda period debitera pastoraten två tredjedelar av boställes normalavkastning. Nu föreläge emellertid ett annat förhållande och ett liknande förfarande skulle nu tillskynda pastoraten förlust. — I normalavkastningsbeloppet inginge

emellertid även avkastning av boställes skog, där sådan finnes. Denna avkastning inflöte icke med jämna mellanrum på bestämda förfallodagar utan hade man, vid bedömande av den ekonomiska konsekvensen för pastoraten av omläggningen, här att räkna med inkomsten under hela hushållningsperioden, och den omständigheten, att denna förkortades med ett tredjedels år, komme icke att öva något inflytande på den faktiskt inflytande avkastningen av skogen. — Då man icke torde kunna uppdelat normalavkastningsbeloppet och debitera pastoraten endast för den del, som motsvarade skogsavkastningen, vilket måhända skulle varit det riktigaste, hade man att välja mellan att antingen såsom föreslagits debitera pastoraten två tredjedelar av hela nämnda belopp eller ock intet alls. I förstnämnda fallet komme pastoraten att göra en förlust, i det senare fallet däremot en vinst. Övervägande skäl talade för det senare alternativet och borde förty pastoraten under övergångsperioden icke påföras någon del av löneboställes normalavkastning.

Normalavkastningsvärdet hade endast betydelse för bestämmande av tillskotten från kyrkofonden. Det vore icke riktigt att, för reglerande av detta mellanhavande mellan kyrkofonden och pastoraten under övergångsperioden, — på sätt i tillägget under punkt II föreslagits — meddela särskilda bestämmelser beträffande de intäkter som skulle ligga till grund för uppskattningen av normalavkastningen. Nödig jämkning borde i stället ske i de belopp, som låge till grund för beräkning av tillskotten. Beträffande särskilt skogsavkastningen syntes ett medräknande vid den nya uppskattningen av en tredjedel av det gamla normalvärdet lämna ett oriktigt resultat. Då beloppet av den avverkning, som enligt hushållningsplanen finge uttagas, icke påverkades av den föreslagna bestämmelsen om förkortad giltighetstid för hushållningsplanen, kunde det nämligen antagas att vid uppgörande av nästa hushållningsplan hela det i den föregående planen bestämda avverkningsbeloppet redan uttagits före den nya slutdagen för planens giltighet.

Departementschefen: Beträffande kollegiiresevanternas uttalanden rörande innebörden av kungörelserna den 30 augusti 1932 (nr 412) och den 14 oktober samma år (nr 457), genom vilken senare kungörelse ecklesiastikårsberäkningen säges hava »åter införts», får jag framhålla, att dessa uttalanden sakna grund. Jag kan i detta hänseende inskränka mig till att hänvisa till innehållet i boställsakkunnigas av mig förut återgivna skrivelse den 15 januari 1933. I skrivelsen påvisas, hurusom den *partiella* avveckling av ecklesiastikårsindelningen, som åsyftades med vissa i den förstnämnda kungörelsen intagna specialföreskrifter, icke kunnat vinna någon allmän tillämpning ens i fråga om perioderna för normalavkastningsvärdena, i det att sagda perioder för det till över ett tusental uppskattade antalet skoglösa löneboställen i allt fall, på grund av regleringen i boställsordningen och kyrkofondslagen, måste bibehållas vid ecklesiastikår.

De påståenden, som nämnda reservanter — huvudsakligen med utgångspunkt från sina nyssberörda uttalanden — i detta sammanhang vidare framfört, föranleda mig blott till en kortfattad erinran. Reservanternas

anmärkningar synas, sakligt sett, gå ut på att pastoraten genom de föreslagna bestämmelserna för regleringen av avräkningsförfarandet och normalavkastningsuppskattningarna vid övergången skulle i givna fall komma att tillskyndas förlust. Deras bevisföring i denna del är något svår att följa. Själv finner jag det tydligt, att periodomläggningen, därest den genomföres enligt de av boställsberedningen här föreslagna tilläggsbestämmelserna, varken för de enskilda pastoraten eller kyrkofonden kommer att medföra vinst eller förlust vid avräkningarna. Jag biträder fördens skull detta boställsberedningens förslag.

Förslaget till lag, innefattande tillägg till ecklesiastik boställsordning den 30 augusti 1932 (nr 400).

Härom anför *boställsberedningen*:

Anledningen till att giltighetstiden för skogshushållningsplanerna bör begränsas, på sätt här föreslagits, har närmare belysts i samband med frågan om begränsningen av giltighetstiden för normalavkastningsuppskattningarna, varom tilläggsbestämmelse föreslagits till kyrkofondslagen. Av skäl, som i fråga om berörda tillägg till kyrkofondslagen angivits, bör jämväl här föreliggande lagförslag träda i kraft samtidigt med lagens utfärdande.

Departementschefen: Mot förslaget anser jag icke något vara att erinra.

Föredragande departementschefen uppläser härefter förslag till

1) lag angående ändring i vissa delar av lagen den 9 december 1910 (nr 141, sid. 27) om reglering av prästerskapets avlöning samt om tillägg till samma lag,

2) lag med ändrade bestämmelser för ikraftträdandet av lagen den 21 november 1925 (nr 449) om resanslag åt vissa präster i nyreglerade pastorat,

3) lag om ändrad lydelse av 3 § 1 mom. lagen den 13 december 1929 (nr 382) om provisorisk tilläggslönen åt kyrkoherdar och komministrar i nyreglerade pastorat m. m.,

4) lag om ändring i vissa delar av lagen den 9 december 1910 (nr 141, sid. 35) om emeritlöner för präster,

5) lag om dyrtidstillägg åt präster,

6) lag om ändrad lydelse av 3 och 6 §§ lagen den 30 augusti 1932 (nr 404) om kyrkofond samt om tillägg till samma lag samt

7) lag, innefattande tillägg till ecklesiastik boställsordning den 30 augusti 1932 (nr 400);

och hemställer departementschefen, *dels* att dessa förslag måtte genom proposition föreläggas riksdagen till antagande, *dels ock* att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Kungl. Maj:ts proposition Nr 160.

att minska det *ordinarie* förslagsanslaget till ersättning
för prästerskapets tionde,

nu	kronor 4,634,750,
med	» 1,549,492
till	» 3,085,258.

Med bifall till vad föredragande departementschefen så-
lunda hemställt, vilket statsrådets övriga ledamöter även
biträda, förordnar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Re-
genten, att till riksdagen skall avlätas proposition av den
lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:
Curt Nordwall.